

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 3.

V Ljubljani, 18. prosinca 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stóji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Oklic. — Malo odgovora „Edinosti“. — Naš denarni zavod. — Zora puca, bit' će dana? — Božična zborovanja. — Čudna logika. — Sad ljulike. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Inserati.

Oklic.

Ljudsko učiteljstvo štajersko priredi na **Svečnico, dne 2. februarja t. l.**

splošni učiteljski shod v Gradcu.

Namen tistemu je, glasno povedati javnosti naši, kaj hočemo in tudi smemo zahtevati in kako krivično se še postopa z nami. Dežela štajerska ni tako ubožna, da bi ne imela virov v gmotni izboljšek svojemu učiteljstvu.

Učitelji slovenski, pridite dne 2. februarja t. l. kar mogoče številno v Gradec! Pokažite, da ste solidarni z ostalimi kolegi zelene Štajerske, kadar gre za stanovske interese, ter da ne zaostajate v požrtvovalnosti, ako gre česa priboriti v prilog našemu položaju. Vsaka šola slovenskega Štajerja odpošlji vsaj **najmanj** enega odposlanca v prestolnico našo ter javi podpisanemu vodstvu, v koliko se je odzvalo tej častni svoji dolžnosti!

Dragi tovariši in cenjene tovarišice, vsi na krov! Pokažimo, da smo zvesti čuvaji na braniku svojih stanovskih pravic! Krepko na plan ter neustrašeno v bran! Živela solidarnost in prava kolegialnost!

Vodstvo

„Zveze slov. štajer. učiteljev in učiteljic“
v Celju.

Malo odgovora „Edinosti“.

Clara pacta, boni amici.

△ Menda ni bolj potrebne reči v politiki, kakor je odkrita in javna beseda. Zakaj le-ta nam razbistri vse, časih še tako nejasne pojme, da dobimo potem ravno zaradi svoje odkritosrčnosti prave logične premise k daljši politični vztrajnosti, k nadaljnemu političnemu delu. In popolnoma odkritosrčno hočemo odgovoriti „Edinosti“ na pripombo, ki jo je objavila v svoji 252. št. z dne 23. decembra 1906 pri ponatisku prvega dela našega članka „Slovansko srce“.

Tržaško slovensko ljudsko šolstvo je v resnici pravi pravcati škandal za državo, ki hoče biti kulturna in moderna. In kje imajo svoj izvor oni „višji oziri“, ki

ohranjajo ta politični škandal ravno med nami Slovenci, v prvi vrsti med obmejnimi Slovenci, to menda lakho pove vsako političsko otroče.

Ta izvor se nahaja v osebni sebičnosti naših politikajočih poslancev, ki jim je lastni jaz, lastni dobrobit vse, narod in njegove kulturne zahteve so jim pa le sredstvo, in sicer dobrodošlo sredstvo v dosego te osebne sebičnosti.

One lepe, frazaste besede, ki jih čujemo iz ust tega ali onega poslanca na tem ali onem shodu, so le pesek v oči onim politikom, ki smatrajo za čisto zlato vsako tiskano, oziroma izgovorjeno obljubo. Nam pa, ki sodimo politiko takih poslancev po faktičnih uspehih, ne zadostujejo take obljube.

In ravno tržaško ljudsko šolstvo je ono preporno vprašanje, ki bi se že davno, davno lahko rešilo, ko bi ga večina naših slovenskih poslancev — ne oziraje se na deželne meje — hotela rešiti. Ker je pa ravno to vprašanje ona zlata zakladnica, iz katere ravno naši, v kompaktni masi zastopani poslanci dobivajo največ življenjskega soka, hodijo okrog njega tako, kakor hodi otrok okrog matere, ki bi sicer rad dospel do kake večje in dražje igrače, a le-ta ga tolaži vedno in vedno z malimi darovi.

„Edinost“ se je v svoji pripombi hote ali nehote dotaknila imena poslanca Spinčiča. In ker je ta pripomba privedla vso polemiko na nekako osebno stališče, moramo postati tudi mi osebni. V to smo torej primorani nehote.

Odkritosrčno torej trdimo tu na tem mestu javno pred slovensko politikujočo javnostjo, da je ravno osebna politika goriško-istrskih poslancev, in sicer slovenskih in hrvaških, v prvi vrsti kriva, da more vlada uganjati take šolske škandale, kakršni se porajajo ravno v Gorici in Trstu.

Ko bi ti poslanci imeli le desetino one energične sile v sebi, ki jo imajo nemški poslanci, kdaj bi se že lahko izvojevalo to pereče vprašanje v prilog Slovincem! In kdor zasleduje le količkaj parlamentarno delovanje avstrijskega državnega zbora, spozna lahko namah, da naša e. kr. vlada prav bagatelno postopa z onimi poslanci, ki tvorijo takorekoč maso jugoslovanskih poslancev. Nekaj pohlevnih interpelacij — vloženih zaradi javnosti — je vse delo, ki se je storilo v prilog temu perečemu vprašanju. A te interpelacije so bile stavljene tako pohlevno, da se interpelant niti potrudil ni, dobiti odgovorov poklicanih faktorjev. In tako postopanje trpi na sebi stranka, ki je imela že pogostoma ključ do parlamentarnega položaja v roki.

Subvencije se ne dovoljujejo menda zastonj in davek se tudi ne popušča brez namena.

Roka pač umiva roko!

Ako bi bilo tem poslancem resno na tem, bi že davno, davno lahko zapustili ono vladno stranko, ki tako lahkega srca dovoljuje teptati ubogi slovenski narod in bi se združili s takimi elementi v državnem zboru, ki bi kategorično lahko zahtevali od odločilnih faktorjev: Dajte nam to, kar nam gre po božji in človeški pravici! Spominjamo se še dobro onih časov, ko je bil oni poslanec, ki ga „Edinost“ osebno imenuje, še hospitant mladočeskega kluba v državnem zboru. Mož je takrat v istini možato zastopal svoje prepričanje, in menda se ta poslanec tudi še spominja, da je takrat bil v polni meri ravno on ljubljeneec slovenskega naroda vobče, in da ime, ki si ga je pridobil ravno takrat, pove vse.

In sedaj!?

Kake korake so pa storili za kulisami v pospešitev rešitve tega vprašanja, bo pa menda takoj dovolj jasno, ako pomislimo, da se naši centralni e. kr. vladi niti ne ljubi pripraviti svojih podložnih faktorjev do tega, da bi le-ti faktorji izpolnili samo to, kar se je rešilo pri zadnji inštanci menda leta 1902., reci: tisočdevetstodrugega!

Ako postopajo s tako električno hitrostjo pri najvišjih inštancah in to pri cesarskih kraljevih, potem ni prav nič pretirano, ako smo trdili, da ne pridemo na ta način v Trstu do slovenskih ljudskih šol niti v 20 letih.

In ne bojimo se čisto nič, ako dobi naše ljudstvo to zavest, da ne bo to vprašanje še tako hitro rešeno, da bi to ljudstvo izgubilo moralno oporo. Ravno obratno se bo zgodilo!

Le-to ljudstvo bo dobilo zavest, da s takimi voditelji ne pride dalje, bo dobilo zaupanje vase, zaupanje v lastno moč, in iz tega spoznanja izidejo možje, ki bodo v istini zastopniki ljudstva.

Tolažba z novo politiško situacijo, ki jo privede novi parlament na Dunaj, je pa „fata morgana“. In kdo naj ustvari novo politiško situacijo v bodočem parlamentu?

Mogoče li nova nemška večina? Mogoče li frakcije dr. Luegerjeve branže? Le-tem je lex Kolisko ideal, in dunajski Čehi nam nudijo živ dokaz lepše bodočnosti! Ali so nam porok zato sedanji zastopniki jugoslovanske kompaktne mase? Njih dela v sedanjosti nam javno povedo, kam plovemo. Končujemo z „Edinostjo“: „Pa brez zamere, ker nas vodijo le rodoljubni nagibi, da smo zapisali te pripombe.“

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca grudna 1906 **K 231.879'63.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Zora puca, bit' će dana?

(Glas s Štajerskega.)

Blaženi tovariš, ki živiš v kraju, odkoder imaš tako krasen razgled v našo bodočnost! Odkritosrčno te zavidam, ker res krasnejše slike učiteljeve oči ne morejo zreti, kakor je naša stanovska zavednost in solidarnost. Belil sem si glavo in stikal sem po zemljevidih, da bi našel tisti srečni kotic naše domovine. Nekaj časa sem mislil, da si kje blizu Ljubljane, kjer se blšči v sredini mesta imeniten napis: „Učiteljska tiskarna“ in kjer so se v ravno minolih božičnih počitnicah razgovarjali o mogočni stavbi „Učiteljskega konvikta“ v zvezi s hranilnico in tiskarno. A ko sem pregledal vso 1. številko letošnjega „Tovariša“, sem se uveril, da tam ne more biti tvoje domovje, ker sicer bi bil gotovo tudi opazil skrbni polni obraz tovariša Črnagoja, ki nam poje tako „lepo“ pesem o naši stanovski zavednosti. Obrnil sem torej oči nazaj v svoje obližje, na Štajersko, a kmalu sem se uveril, da te pri nas iščem zaman! Tukaj pač ni sledu o naraščajoči stanovski zavednosti. Bili so časi, ko smo štajerski tovariši prednjačili v tem oziru vsem slovenskim učiteljem, a sedaj smo zaostali. Videti je, kakor da smo tudi mi le kup slame, ki hipoma mogočno vzplamti, a kmalu ugasne. — Li res ni več v nas prave življenjske sile? Bog nas varuj tega, ker potem je blizu tudi konec našega naroda. A ta se ravno zadnji čas zopet živahno giblje in razvija, da bi ušel svoji prezgodnji smrti. Tudi učiteljstvo pri tem živahno sodeluje in novoustanovljena politiška stranka se imenuje marsikje „učiteljska stranka“. A navlic temu moram naglašati, da naša stanovska zavednost ne raste!

Bilo je pred leti, ko smo učitelji jasno uvideli, da moramo iz šolske sobe ven in med narod iti, če hočemo priti do pravega ugleda. Uvideli smo, da moramo narod poučevati tudi izven

šolske sobe, da mu moramo snovati knjižnice, bralna, pevka, gospodarska i. dr. društva, da, prepričani smo bili, da smo mi edini poklicani k temu delovanju, ker točijo preprostemu ljudstvu od druge strani le kalno vino. Da bi mogli ta svoj smoter dosežati, smo si osnovali posebno organizacijo „Zvezo slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“ ter ji dali jako široko podlago. Po pravih smemo sklicavati stanovske in poučne shode, prirejati smemo javna predavanja, snovati smemo knjižnice, prirejati smemo koncerte itd. in prav navdušeno smo ploskali, ko nam je tovariš Strmšek v svoji razpravi: „Kaj hočemo?“ kratko naslikal, kaj vse bi mogli izvršiti v okviru teh pravil. Takrat je bila v nas pač živa stanovska zavest.

A kaj smo storili od tedaj? Kratko rečeno: Nič! Ta krasna naša organizacija je le na papirju in ne funkcionira niti toliko, da bi opravila svoje najnujnejše življenske potrebe. Niti svojih odbornikov k štajerskemu „Lehrerbundu“ ni pravilno volila, temveč so tam nastopili kot taki, sicer vsega spoštovanja vredni tovariši brez pravega pooblaščenja. O pobiranju društvenine in drugih nujnih opravilih ni sluha ne duha, kje pa naj iščemo potem še delovanja v probujo naroda?

Akademiki so začeli v minolem letu delovati za snovanje knjižnic med narodom, in pričakovali smo, da se bo pri tej prilika „Zveza“ spomnila svoje predpravice ali da bo vsaj izkušala sodelovati, a zaman! Leto je minulo, kakor da nimamo te krasne organizacije. Kje je tukaj naraščajoča stanovska zavest, kje je le sled kakšni zori?

Tovariši in tovarišice! Tako ne sme dalje iti! Vzdravimo se in delujmo v doseg smotrov, ki smo si jih stavili pred leti v svoji navdušenosti. **Naš spas je edino v nas samih.** Nobena politiška stranka nas ne bo upoštevala, ako ne bomo nastopili kot zavedna, dobro organizovana stanovska korporacija. Ne kot prigajnači te ali one stranke, ampak kot zavedni učitelji si pridobimo primerni ugled in dostojno uvaževanje.

Bližajo se državnozbornske volitve, in Slovencem bo treba izbrati sedem poslancev. Bi bilo tako nemogoče izposlovati za nas en mandatek? Mislím da ne, ko bi bili minoli čas dobro izkoristili. Tako smo pa dremali in prespali oni trenutki, ko so se pripravljala tla novi politiški osnovi pri nas. Da smo v minolem letu priredili nekaj veličastnih učiteljskih shodov, da smo se tam odločno oglasili za svoje pravice in da smo pokazali, da imamo sree tudi za naš narod in mu želimo pomagati, bi nas morali sedaj upoštevati.

Mogoče je, da nas tudi na Štajerskem osrečijo s kakim „Jakličem“, a s tem nam ni mnogo pomagano, to nam more le škoditi, kakor vidimo na Kranjskem. Težiti moramo temveč po tem, da se nam odstopi sigurni mandat, a kandidata izbere naša organizacija.

Po deželnozbornskih volitvah, ko je bil še tovariš Brezovnik v službi, so se učitelji hudovali, da se ni njim prepustil en mandat, in reklo se jim je: „Ko bi se bili poprej oglasili, bi se vam bilo ustreglo“. Pri zadnji državnozbornski volitvi so prijavi nekateri tovariši željo, da bi nastopil učitelj kot kandidat, a bilo je prepozno.

Bojim se, da se nam zapoje tudi letos ista pesem, če ravno so bile menda razmere ugodnejše kakor pri katerikoli priliki doslej. A delati bi se moralo skupno, po gotovem načrtu in z ozirom na koristi našega stanu, ne pa narobe. To se pa dožene le s skupnimi razgovori. Potrebni so nam torej shodi, shodi in zopet shodi, da se spoznamo, da se zedinimo in si oširimo pot, ki naj krenemo nanjo.

Vidiš, cenjeni tovariš, da imam dovolj vzroka, če te zavidam. Pri tebi jasna zora, pri meni tema. — Prosim te, pobrigaj se pri uredništvu za moj naslov in naznani mi svoje bivališče, da te obiščem in se s teboj naslajam s krasnim razgledom.

Kadar se izpremene razmere tudi pri nas, da bi tudi jaz mogel klicati: „Zora puca“, povabim potem tebe na svoj dom, da se tudi tukaj skupno radujeva. Dal Bog, da se to kmalo zgodi! Do tedaj pa: Na svidenje! ←

Božična zborovanja.

III.

Slovenska Šolska Matica.

(Dalje.)

Tretji občni zbor

„Slovenske Šolske Matice“ je bil v četrtek, dne 27. decembra 1906, v Mestnem domu v Ljubljani ob navzočnosti blizu 100 članov. Zborovanje se je vršilo točno po dnevnem redu, ki smo ga že objavili v svojem listu.

I. Predsednikov pozdrav.

Ob 3. uri popoldne je otvoril predsednik, g. ravnatelj Henrik Schreiner, zborovanje s srčnim pozdravom do navzočih, poudarjajoč, da obstoji društvo že 6 let in da smo se čez 3 leta iznova zbrali, da damo račun o društvenem delovanju ter zaslišimo želje članov.

Vobče so bili uspehi v zadnjih 3 letih prav lepi. Zahvaljevati moramo zanje društvenike, zlasti pa poverjenike. Število članov narašča od leta do leta, pa bi lahko še bolj naraslo, ker je še mnogo učiteljev in učiteljic, ki stoje ob strani. Upajmo, da vstopijo vsi v naš krog. Kolikor več članov, toliko več uspeha. Pri širjem občinstvu društvo ni našlo onega priznanja, ki bi ga zaslužilo, dasi je naše delovanje kulturno delo. Zato nam bodi geslo: „Složno naprej“!

Nato je prečital g. predsednik brzoglavna pozdrava zdržanih članov g. Iv. Vrežeta iz Maribora in g. Jos. Mešička iz Sevnice.

II. Predavanje g. ravnatelja V. Bežka.

G. ravnatelj Viktor Bežek je predaval o „prirodni pedagogiki“ in jo stavljal nasproti ometalni ali znanstveni, ki jo je ustanovil Herbart in je dal etiško in psihološko podlago v okviru predstavnega mehanizma in matematiškega pojmovanja predstavnih procesov. Herbartov sistem sta nadaljevala in uredila Stroy in Ziller. Zadnji je zasnoval svojo metodo na 8 kulturnozgodovinskih stopenj, kakršne naj bi se bile pojavljale v tisočletnem razvoju človeštva vobče, misleč, da jih je moči prililiti h kratki dobi gojenčevega razvijanja in izobraževanja na podlagi mišljenske tvarine in s pomočjo koncentracije in formalnih stopenj. Ta špekulativni sistem pa ni obveljal, nastopilo je na pedagoškem polju modernejše naziranje, ki so mu gladili pot Fröhlich, Wandt, Linde in dr. in ki mu je glavni zastopnik Hildebrand, s katerim se začenja nova doba v pedagoški vedi. Po nazorih teh modernih pedagogov nima pedagogika od empirske in špekulativne psihologije nobenega haska, pač pa obratno. Zato se bojujejo todi proti formalnim stopnjam, poudarjajo pa važnost nazornega nauka in obrazovanja fantazije, srca in volje kot glavnih pogojev uspešnega vzgojnega pouka. Vzgoja je umet-

nost in ne slovi na znanosti. Pedagog je podoben pesniku; čim več talentov jima je Bog dal, tem bolje uspeva njuno delo. Za to umetnost je treba pravega poklica. Kakor pa je treba, da se pesnik seznanj s poetiko, dasi ga sama še ne vsposoblja za umetnika, tako naj tudi učitelj študira metodiko, ki pa ga sama še ne usposobi za pravega pedagoga. Pač je splošna znanstvena izobrazba za učitelja neobhodno potrebna, ne tako metodiška, ker so dostikrat neumevani psihološki zakoni in formalne stopnje več ali manj balast za pravega učitelja. Zato zavračajo moderni pedagogi pretiravano postopanje po formalnih stopnjah, zagovarjajo pa znanstveno pripravo. Drugače bi značila metoda v šoli neki amerikanizem, češ, le veda je moč, srce in volja pa nič ne veljata. Herbartijanizem se je na Nemškem že zdavna preživel. Dandanes ga zastopajo le še Reinova šola v Jeni in nekateri Reinovi pristaši po tujih državah, ki pa so bili izvečine slušatelji jenskih pedagoških tečajev. Zato se je tembolj čuditi, zakaj naj bi se zdaj, ko se je izvršil na Nemškem preobrat, pri nas še strašilo s Herbartovstvom zlasti starejše učiteljstvo, ki so tudi učitelji po poklicu. Tudi današnja biološka metoda v prirodopisju utegne postati zlato tele, okoli katerega se bo plesalo, da bo presedalo. Ako se otresemo Herbartijanizma in njegove metodiške navlake, pridejo do večje veljave vzgojna načela Stritarja, Erjavca i. dr., potem bo treba temeljito preustrojiti tudi naše ljudskošolske knjige, zlasti berila.

G. predsednik je zahvalil g. predavatelja za interesantni govor, dasi ni zadovoljen z vsemi izvajanji, poudarjajoč, da vsa metodika vendarle ni pogrešena, ker potem bi ne bilo treba učiteljišč, in ker vsak šolnik tudi ni rojen umetnik, ampak mu je treba navodil in zgledov, da se more nadalje izobraževati. Važno pa je, da se je sprožilo tudi pri nas to prepozno vprašanje, o katerem naj se razpravlja zgolj stvarno. Zato obeta o tem stvarno debato na drugem mestu.

III. Tajnikovo poročilo.

Tajnik g. Franc Gabršek je poročal o delovanju „Slovenske Šolske Maticе“ v drugi triletni upravni dobi, t. j. v letih 1904., 1905. in 1906 tako-le:

1. Drugi občni zbor „Slovenske Šolske Maticе“ je bil dne 27. decembra 1903 v Mestnem domu v Ljubljani.

Na tem zboru je bil za triletno upravno dobo 1904—1906 izvoljen naslednji odbor:

Predsednikom Henrik Schreiner, c. kr. učiteljski ravnatelj v Mariboru;

odborniki, in sicer:

za Kranjsko: Jakob Dimnik, nadučitelj, Franc Gabršek, nadučitelj, Franc Hubad, c. kr. deželni šolski nadzornik, in Andrej Senekovič, c. kr. gimnazijski ravnatelj, vsi iz Ljubljane;

za Stajersko: dr. Janko Bezjak, c. kr. učiteljski profesor in okrajni šolski nadzornik v Mariboru (zdaj šolski svetnik in c. kr. gimnazijski profesor v Ljubljani), in Vekoslav Strmšek, nadučitelj na Medvedjem selu;

Za Primorsko in Koroško: Viktor Bežek, c. kr. učiteljski profesor v Gorici (zdaj c. kr. učiteljski ravnatelj v Kopru), in Franc Finžgar, c. kr. učiteljski profesor in okrajni šolski nadzornik v Gorici.

Za odborniške namestnike so bili izvoljeni, in sicer: za Kranjsko: dr. Fran Ilešič, c. kr. učiteljski profesor v Ljubljani;

za Stajersko: Josip Mešiček, nadučitelj v Sevnici;

za Primorsko in Koroško: Josip Apih, c. kr. učiteljski profesor v Celovcu

Računskimi presojevalci so se izvolili: Ivan Krulec, c. kr. vadniški učitelj, Ivan Macher, c. kr. učiteljski (zdaj gimnazijski)

profesor, in dr. Ivan Svetina, c. kr. gimnazijski profesor, vsi iz Ljubljane.

Ta odbor so je osnoval takoj po zborovanju dne 27. decembra 1903. tako-le:

podpredsednik: Franc Hubad;

tajnik: Franc Gabršek;

blagajnik: Andrej Senekovič;

knjižničar: Jakob Dimnik.

Uredniki društvenih objav so bili v tej dobi: dr. Janko Bezjak, Viktor Bežek, dr. Fran Ilešič, Henrik Schreiner in dr. Josip Tominšek.

Odborovo delovanje je obseglo tudi v tej dobi razen drugih poslov zlasti prirejanje in razpošiljanje knjig, pridobivanje novih članov, pobiranje letnine in ustanovnine, nastavljanje poverjenikov, predavanje in razno dopisovanje, ki sta ga opravljal predvsem predsednik in tajnik.

O vseh važnejših stvareh je sklepal odbor zbornu v svojih sejah, ki jih je imel 9 (prvi upravni dobi 13), in sicer dne: 27/12. 1903, 13/2. 1904, 29/5. 1904, 12/2. 1905, 2/9. 1905, 28/12. 1905, 22/4. 1906, 28/10. 1906 in 27/12. 1906.

2. V letih 1904—1906 je izdalo društvo 12 knjig, oziroma snopičev na 100³/₄ tiskaneh poleh v 30.000 iztisih in sicer:

1. Pedagoški Letopis, IV., V. in VI. zvezek, 14 + 8¹/₄ + 12¹/₈ tiskane pole, vsakega v 2500 iztisih;

2. Učne slike k berilom v Čitanki, II. del, in v Drugem berilu, II. del, 2. in 3. snopič (konec II. dela), 11¹/₂ + 5¹/₂ pole, po 2500 iztisov;

3. Zgodovinsko učno snov za ljudske šole, 4., 5. in 6. snopič (konec), spisala J. Apih in dr. M. Potočnik, 8³/₄ + 11¹/₈ + 4 pole, v 2000 + 2500 + 2500 iztisov;

4. Nazorni nauk za prvo šolsko leto, 1. in 2. snopič (konec), spisal Gabriel Majeen, 4¹/₄ + 5¹/₂ pole, po 2500 iztisov;

5. Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli, 1. snopič, spisal dr. J. Bezjak, 6¹/₄ pole v 3000 iztisih;

6. Posebno ukoslovje petja v ljudski šoli, spisal Hinko Druzović, 9¹/₂ pole, v 2500 iztisih.

Te knjige so izšle, in sicer 3 za l. 1904. meseca marca 1905, 4 za l. 1905. meseca januarja 1906, 5 za l. 1906 koncem decembra 1906, in jih prejmo društveniki takoj po Novem letu, ker so že dovršene.

V primeri s prejšnjo upravno dobo se je v drugem triletnu več izdalo: 2 knjigi, 14³/₄ tiskane pole in 13.000 iztisov.

Vse to duševno blago so prejeli društveniki za 12 K. V zalogi je pa še dokaj prejšnjih knjig. Novi člani jih sicer pridno naročajo, da si izpolnijo knjižnico, vendar bi bilo želeli, da se razprodaja pospeši in založba zmanjša, ker nimamo še lastnih prostorov za shranjevanje teh knjig. Razprodani so Pedagoški Letopisi, IV., V. in VI. zvezek.

Da se hitreje razpečajo prejšnje knjige, je sklenil odbor, da se oddajajo znanprej stalnim članom tudi prejšnji celotni letniki, za navadno letnino 4 K; posamezne prejšnje knjige in snopiče pa dobivajo člani in učiteljskišniki doslej za polovično tržno ceno. Odbor je tudi sklenil, da dobe učiteljskišniki, ki pristopijo k „Slovenski Šolski Matici“, knjige za polovično letnino, t. j. za 2 K. Tudi „Navodila“ k I. zvezku Črnivčeve „Računice za obče ljudske šole“ je odbor znižal ceno na 1 K, ker se je dozda te knjige še malo razpečalo.

Knjige so tiskale one tiskarne, ki so potom natečaja stavile najugodnejše pogoje, in sicer:

Blasnika J. nasledniki v Ljubljani: Pedagoški Letopis, IV., V. in VI. zvezek;

Hribar Dragotin v Ljubljani: Učne slike, II. del, 2. in 3. snopič, Nazorni nauk, 1. in 2. snopič;

Slatnar Anton v Kamniku: Zgodovinsko učno snov, 4., 5. in 6. snopič;

Učiteljska tiskarna v Ljubljani: Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika, 1. snopič, in Posebno ukoslovje petja.

Vse knjige razen Hribarjevih je vezal Ivan Bonač v Ljubljani, ki je oskrboval tudi razpošiljevanje knjig v večjih zavojih, manjše pošiljatve je oskrboval tajnik sam.

Odbor je l. 1905. izdal in založil s primernimi okraski opremljeni „Spominski list“ za učence, oziroma učenke, ki zapuščajo šolo, v obliki 44,5 × 34 cm, po 12 h, 100 izvodov 10 K. Na željo se natisne tudi ime dotične šole. Ti listi se pridno naročajo. Založilo se jih je 5000 + 5000.

V pospeševanje hitrejšega razpečavanja teh listov je prosil odbor okrajne šolske nadzornike, da jih priporočajo šolskim vodstvom v nakup. V isti namen je prosil odbor c. kr. šolske svete v Gradcu, Ljubljani in Trstu za dovoljenje, da uporabljajo šolska vodstva te liste kot uradne tiskovine. C. kr. deželni šolski svet v Ljubljani je odgovoril, da je opozoril vsa okrajna šolska oblastva nanje.

3. Za izdajanje društvenih knjig je potrebovala Matica izdatne podpore. To je našla v prvi vrsti pri svojih članih, katerih je bilo:

1904. l. 1424 (med temi 29 ustanovnikov),

1905. l. 1482 „ „ 32 „

1906. l. 1548 „ „ 33 „

Letos se je število Matičarjev v primeri z lanskim letom pomnožilo za 66 in v primeri s predlanskim za 124. Vobče pa je poskočilo število članov v drugem triletju za 204.

To je lep napredek, ki pa še ne sme pomeniti viška, ampak se nadajamo, da se bo število članov v prihodnje še povečalo.

4. Največ so k temu napredku pripomogli gg. poverjeniki in gđ. poverjenice.

Vseh poverjeništev je bilo 55, in sicer na Koroškem 1, na Kranjskem 16, na Goriškem 8, v Istri 2, v Trstu 1, na Štajerskem 26, na Dunaju 1. Nove poverjenike so dobili okraji: Cerkljica—Logatec—Lož (sodiški okraji), Idrija (sodiški okraj), Litija, Novo mesto, Gorica (mesto), Tolmin (sodiški okraj), Pazin, Ptuj (levi dravski breg), Rogatec in Koper.

Novi poverjeništvu sta osnovali: za sodiški okraj Komen in za Maribor-okolico (levi dravski breg).

Opustila so se naslednja poverjeništvu: za sodiška okraja Trebnje in Žužemberk, ki sta se priklopili poverjeništvu za šolski okraj Novo mesto, in za mesto Kranj, ki se je spojilo s poverjeništvom za šolski okraj Kranj.

Mnogo poverjenikov je prav uspešno delovalo in privabilo domala vse tovariše in tovarišice svojega okrožja v Matičin krog. Pričakovati je, da jih posnemajo tudi drugi, tako da se bodo zbrali v kratkem vsi učitelji in učiteljice v našem krogu in da postanejo vse naše šole in učiteljske knjižnice če ne ustanovni, pa vsaj letni člani, in slednjič, da nam priskočijo na pomoč še več drugih izobraževcev in zavodov.

5. Naše delovanje je zasnovano na zelo širni podlagi, zato potrebujemo obilo denarnih sredstev. S samo članarino ne bi mogli poravnati vseh stroškov, zato je bilo treba iskati še drugih dohodkov. V ta namen se je obrnil odbor s prošnjo za denarno pomoč na deželni zbor kranjski, na c. kr. naučno ministerstvo in na vse slovenske posojilnice in hranilnice. Deželni odbor kranjski še ni rešil prošnje, c. kr. naučno ministerstvo je na prvo prošnjo kupilo po 40 iztisov knjig iz l. 1901. in 1902.,

druge prošnje za podporo za l. 1903. in 1904. pa še ni rešilo. Izmed posojilnic in hranilnic so nekatere pristopile k društvu kot ustanovnice ali letnice, ali pa so naročile knjige. Nekaj jih je darovalo društvu večje vsote, n. pr.:

1. Posojilnica v Mariboru 50.— K
2. Južnoštajerska hranilnica v Celju za knjige 24.40 „
3. Posojilnica v Šmarju pri Jelšah 30.— + 30.— + 30.— „
4. Savinska posojilnica v Žalecu 10.— + 10.— „
5. Okrajna posojilnica v Ljutomeru 20.— + 20.— „

Posojilnica v Franu je plačala vstanovnino za ondotno ljudsko šolo, Južnoštajerska hranilnica v Celju in Hranilnica in posojilnica v Tolminu pa sta postali vstanovnici.

Hvala jim!

Največ bi se dalo pri naših denarnih zavodih storiti za Matico z osebnim vplivanjem na dotične odbornike. Za to pa imajo največ prilike poverjeniki in drugi društveniki, ki so večkrat v najožji dotiki z njimi. Pravtako bi se lahko pridobili imovitejši rodoljubi i. dr. za naše društvo. Le s skupnim delom bo moči društveno nalogo povoljno vršiti.

6. Matica je storila potrebne korake zaradi knjižne zveze s slovanskimi in nekaterimi nemškimi društvi ter jim pošilja svoje publikacije, toda le malo se jih je odzvalo in poslalo Matici svoje knjige.

Knjige so se pošiljale v oceno vsem slovanskim in nekaterim nemškimi šolskim listom.

Svoje knjige je podarila Matica nekaterim slovenskim društvom in učiteljiščnikom ter prejela zanje zahvalo.

S „Hrvatskim pedagoško-književnim zborom“ v Zagrebu je „Slovenska Šolska Matica“ v tesnejši zvezi medsebojnega zamenjavanja vsakoletnih publikacij pod pogojem, ki so bili odobreni že na zadnjem občnem zboru, namreč da plača dotični društvenik razen društvenine svojega društva polovico letnega doneska bratskega društva, torej naši člani po 1 K za hrvaške knjige in hrvaški člani po 2 K za naše knjige.

Pri „Hrv. ped.-književnem zboru“ je bilo naših članov: 1903. l. 76, 1904. l. 137 + 3, 1905. l. 126 + 2, 1906. l. 146.

Hrvaških članov je bilo pri „Slovenski Šolski Matici“: 1903. l. 50, 1904. l. 25, 1905. l. 33, za l. 1906. pa še niso naznanjeni.

Odbor je dalje sklenil, da stopi „Slovenska Šolska Matica“ v zvezo z „Društvom slovenskih profesorjev“ v Ljubljani tako, da prevzame „Slovenska Šolska Matica“ izdajanje popularno-znanstvene knjižnice kot društvene knjige in sicer začetkoma po 1 zvezek na leto. „Društvo slovenskih profesorjev“ pa bo skrbelo za rokopis in redakejo. Vsebinsko bo določal poseben odsek, obstoječ iz 3 Matičinih in 3 članov „Društva slovenskih profesorjev“. Dalje prevzame „Slovenska Šolska Matica“ v založništvo komentiranih šolskih klasikov, njih redakejo pa „Društvo slovenskih profesorjev“. Ti klasiki se bodo prodajali članom „Slovenske Šolske Matice“ za polovično tržno ceno.

Svojim pisateljem plačuje Matica po 40 K od tiskane pole; uradniki dobivajo po 15—30 K od pole, tajnik za poslovanje in za razpošiljanje knjig 150 K, blagajnik 100 K.

7. Matica je prirejela tudi v tej dobi pedagoška predavanja.

Predavali so:

1. Viktor Bežek: na dan II. občnega zbora dne 27/12. 1903. v Mestnem domu v Ljubljani o „razvijajočem spodbaljšajočem pouku“ in danes tukaj o „prirodni pedagogiki“.

2. Henrik Schreiner 5krat: dne 15/7. 1904. v Mariboru, 18/7. 1904. v Rogateu, 19/7. 1904. v Ptuj, 20/7. 1904. pri Veliki Nedelji in 22/7. 1904. v Ljutomeru: a) Kako naj se izvede duševna analiza. b) O spisju v ljudski šoli; dne 25/4. 1905 v Učiteljskem društvu za celjski in laški okraj o „bakterijah“;

dne 27/12. 1905. na roditeljskem večeru „Splošnega slovenskega ženskega društva“ v Mestnem domu v Ljubljani o „otroških igrah in vzgoji“.

3. Franc Finžgar: o „brezžičnem brzojavu“ s poizkusi dne 31/1. 1906. v Gorici v Učiteljskem društvu za goriški okraj in dne 5/4. 1906. v Kanalu v podružnici tega društva;

4. dr. J. Bezjak: a) o „estetiškem deklamovanju v ljudski šoli“ dne 25/4 1906. v Ptujskem učiteljskem društvu in dne 3/5 1906. v Učiteljskem društvu za mariborsko okolico, b) o „Kernovi teoriji o stavku ter njenem pomenu za stavkovo analizo“ dne 10/5. 1906. v Ljutomerskem in Ormoškem učiteljskem društvu.

S tem sem vam podal površno sliko odborovega delovanja v drugi upravni dobi. Iz teh podatkov razvidite, da se je odbor kolikor največ možno trudil, da bi zadostil prevzeti nalogi. V koliko je izvršil to nalogo, o tem naj sodijo danes častiti društveniki sami.

8. Mnogo dela pa nas še čaka. Treba bo izdati še učno snov za ostale predmete, vzgojeslovje, ukoslovje, zgodovinsko pedagogiko, čitanke za učiteljišča, Slovensko slovnico za ljudske in meščanske šole, metodiške knjige za ostale učne predmete, knjige za nadaljevalne šole, pouk o prvi pomoči pri nezgodah, realno knjigo za učence, knjižnico za mladino, etimološki, sinonimski in frazeološki slovar itd. Treba bo nove izdaje Waldrich-Erjavčeve „Somatologije“ in posredovanja med „Lehrmittelcentralo“ in našimi šolami. Skrbeti bo za posebno knjigo za starše „o domači vzgoji“, morda v zvezi z družbo sv. Mohorja. Matica je pripravljena sodelovati pri končni ureditvi slovenskega pravopisja. V kratkem se namerava izdati slovenski prevod H. Trunkovega „Pisma za starše“, za katerega ima Matica že avtorjevo dovoljenje in zagotovilo c. kr. deželnih šolskih svetov v Gradeu, Ljubljani in Trstu, da bodo priporočali ta prevod podrejenim šolskim oblastvom. Čakamo le še rešitve prošnje na c. kr. naučno ministrstvo za denarno podporo.

Dela bo torej imel novi odbor na vse strani dovolj. Dal Bog, da bi se vse srečno izvršilo!

Občni zbor je vzel to poročilo odobrilno na znanje.

IV. Blagajnikovo poročilo.

O denarni upravi je poročal blagajnik, g. Andrej Senekovič, kakor sledi:

A. Računski sklep

Za III. upravno dobo (solarno leto 1903, t. j. za čas od 16. junija 1903. do 6. aprila 1904.)

D o h o d k i			T r o š k i		
	K	h		K	h
1	Udnina:		1	Primanjkljaj iz II. upravne dobe	288 03
	od 59 udov za l. 1902. K 236.—		2	Vnanjim odbornikom potnina k sejam	
	„ 1324 „ „ „ 1903. „ 5296.—			(§ 15. društvenih pravil)	177 —
	„ 72 „ „ „ 1904. „ 288.—	5820 —	3	Tisk društvenih knjig	3035 80
2	Za prodane knjige	153 08	4	Vezava in razpošiljava knjig	461 77
3	Darila	110 40	5	Nagrade pisateljem	2010 25
4	Obresti začasno naloženega denarja . .	31 40	6	Drugi upravni troški	129 65
			7	Blagajniški preostanek dne 6. aprila 1904	12 38
		6114 88			6114 88

Ustanovnina:

Do 16. junija 1903. je bilo vplačanih K 982.—
 Leta 1903. od 16. junija do 6. aprila 1904 vplačanih „ 271.—
 Vsota K 1253.—

V Ljubljani, dne 6. aprila 1904.

Andrej Senekovič l. r.,
 blagajnik.

B. Računski sklep

za IV. upravno dobo (solarno leto 1904. t. j. za čas od 7. aprila 1904. do 15. aprila 1905.)

D o h o d k i			T r o š k i				
		K	h		K	h	
1	Prebitek iz III. upravne dobe	12	38	1	Vnanjim odbornikom potnina k sejama (§ 15. društvenih pravil)	101	50
2	Udnina: od 1340 udov za l. 1904. K 5360.—			2	Tisk knjig za l. 1904.	2965	60
	" 3 " " " 1905. " 12.—	5372	—	3	Vezava in razpošiljava knjig	447	84
3	Za prodane knjige	631	04	4	Nagrade pisateljem	1956	—
4	Darila	110	—	5	Razne tiskovine	14	40
5	10 članov „Hrvatskega pedagoško-književnega zbora“ za leto 1903. in 1904.	100	—	6	Upravni troški (poštne, nagrade tajniku in blagajniku i. dr.)	300	13
6	Obresti od začasno naloženega denarja .	33	20	7	Blagajniški prebitek dne 15. aprila 1905.	473	15
		6258	62			6258	62

Ustanovna:

Do 7. aprila je bilo vplačanih K 1253.—
 V IV. upravni dobi " " 391.—
 Vsota K 1644.—

V Ljubljani, dne 15. aprila 1905.

Andrej Senekovič l. r.,
blagajnik.

C. Računski sklep

za V. upravno dobo (solarno leto 1905. t. j. za čas od 16. aprila 1905. do 14. marca 1906.)

D o h o d k i			T r o š k i				
		K	h		K	h	
1	Prebitek iz IV. upravne dobe	473	15	1	Vnanjim odbornikom potnina k sejama (§ 15. društvenih pravil)	100	80
2	Udnina: od 1456 udov za l. 1905 K 5824.—			2	Tisk knjig za leto 1905	2712	90
	" 3 naročn. " " 1905 " 6.—			3	Vezava in razpošiljava knjig	443	60
	" 74 udov " " 1906 " 296.—	6126	—	4	Nagrade pisateljem	1906	88
3	Za prodane knjige	293	90	5	Upravni troški (poštne, nagrada tajniku in blagajniku i. dr.)	310	32
4	Darila	84	—	6	Blagajniški prebitek dne 14. marca 1906.	1698	23
5	Obresti od začasno naloženega denarja .	195	68			7172	73
		7172	73			7172	73

Ustanovna:

Do 15. aprila 1905. je bilo vplačanih K 1644.—
 Od 16. aprila 1905. do 14. marca 1906. je bilo vplačanih " 213·56
 Vsota K 1857 56

V Ljubljani, dne 14. marca 1906.

Andrej Senekovič l. r.,
blagajnik.

Č. Dohodki do 27. decembra 1906.

Prebitek	1698.23 K
1351 udov à 4 K	5404.— "
2 uda za 1907	8.— "
89 udov à 2 K	178.— "
Prodane knjige	330.81 "
Darila	60.— "
	<hr/>
	7679.04 K
izplačano	699.24 "
gotovina	6979.80 K

D. Spominski listi.

Drag. Hribar natisnil 10.000 izvodov 500 K.

Bazprodanih je izvodov:

za dečke	3623
„ deklice	3477
	<hr/>
	7100

Doslej znaša čisti dobiček 154.63 K.

(Bačuni pregledani, dne 5. decembra 1906.)

E. Navodilo k Črničevi računici.

Tisk in nagrada pisatelju sta stala . . . 640.33 K

Za doslej prodane izvode prejelo . . . 344.64 "

primankljaj . . . 295.69 K

To poročilo je vzel občni zbor odobrilno na znanje.

Andrej Senekovič l. r.
blagajnik.

V. Odobrenje računov.

V imenu računskih presojevalcev je poročal g. prof. Ivan Macher, da so vsi računi v najlepšem redu, zato se na njegov predlog odobre. Na predlog g. predsednika se je izrekla g. blagajniku zahvala za utrudljivo in vestno poslovanje.

VI. Določitev nagrad.

Na predlog g. predsednika se je sklenilo, da se bodo plačevale tudi zanaprej nagrade vobče tako kakor dozdej. Odbor pa se je pooblastil, da sme izplačevati za težje spise tudi višje nagrade.

VII. Proračun.

Glede proračuna za prihodnja tri leta se je sklenilo, da se je odboru ravnati po vsakokratnem denarnem stanju. Izdaja naj se po 30—36 tiskanih pol na leto.

VIII. Poslovník.

Na predlog g. Al. Strmška se je en bloc odobril in sprejel ves poslovnik, kakor so ga imeli društveniki tiskanega v rokah. Na željo g. dr. Jak. Žmavca se bodo občni zbori tudi dva dni poprej razglašali po časopisih.

IX. Volitve.

Na predlog g. Ign. Križmana so se vršile volitve per acclamationem.

a) Predsednikom je bil izvoljen g. ravnatelj Henrich Schreiner, odborniki pa:

za Kranjsko: g. šolski svetnik in prof. dr. Janko Bezjak, g. nadučitelj Jakob Dimnik, g. nadučitelj Franc Gabršek in g. ravnatelj Andrej Senekovič;

za Štajersko: g. vadm. učitelj Hinko Druzovič in g. nadučitelj Alojzij Strmšek;

za Primorsko in Koroško: g. ravnatelj Viktor Bežek in g. prof. in okr. šolski nadzornik Franc Finžgar.

b) Odborniškimi namestniki so bili izvoljeni: za Kranjsko g. profesor dr. Fran Ilešič, za Štajersko g. nadučitelj Josip Mešiček in za Primorsko in Koroško g. prof. Josip Apih.

c) Računskimi presojevalci so se izvolili: g. vadm. učitelj Ivan Krulec, g. prof. Ivan Macher in g. prof. dr. Ivan Svetina.

X. Nasveti.

G. predsednik je naznanil, da odboru ni došel v določenem času noben samostalni predlog.

Z dovoljenjem občnega zbora stavi na to g. nadučitelj Franc Luznar kratkim potom samostalni predlog, da naj daje zanaprej „Slovenska Šolska Matica“ vse svoje knjige tiskati v Učiteljski tiskarni, ki se je v kratkem času tako lepo razvila. Tudi šteje Matica med svojimi člani izvečine le učitelje in učiteljice.

Proti temu predlogu govori g. nadučitelj Alojzij Strmšek, iz tehniških razlogov, da si je drugače velik prijatelj Učiteljske tiskarne, ker ima tiskarna preobilo dela. Ko bi se vezale odboru roke, se bo izdajanje knjig zakasnilo. Pač pa je za to, da se je v prvi vrsti ozirati na to tiskarno, kolikor bo možno.

Tega mnenja je bil tudi g. predsednik, ki je želel, naj bi se odboru ne vezale roke, zakaj rokopisi so navadno pripravljani za tisk šele zadnje mesece, in po tem bi ena sama tiskarna iztežka zmagala vse delo o pravem času.

G. nadučitelji Janko Toman, Lovro Perko in Jak. Dimnik so zagovarjali Luznarjev predlog, če tudi bi knjige ne izšle pravočasno.

G. prof. dr. Jakob Žmavec pa je pojasnjeval, da je „Slovenska Šolska Matica“ vseslovensko društvo, obsegajoč člane iz raznih slojev; zato ne kaže, da bi si zajezili pot do teh stanov. Naj se odbor ne sili na tesnosrčno stališče, ampak treba nam je v tem oziru širjega in tolerantnejšega obzorja, da bo vplivala Matica blažilno na vse sloje. Tudi je za to, da izidejo knjige pravočasno.

G. prof. dr. Fran Ilešič stavi in utemeljuje nato poslednji posredovalni predlog:

„Odboru „Slovenske Šolske Matice“ se naroča, naj vsako leto stopi v dogovor z „Učiteljsko tiskarno“, da ta oskrbi po možnosti tisk vseh knjig; kar pa jih Učiteljska tiskarna ne bo zmogla, te naj se oddajo drugim tiskarnam.“

Temu predlogu se je akomodiral g. Fr. Luznar. Nato je bil Ilešičev predlog soglasno sprejet.

XI. Sklep.

H koncu je predsednik zahvaljeval poročevalce za temeljita poročila in vse navzočne društvenike za vztrajno zanimanje pri razpravah ter je zaključil zborovanje ob 1/25 popoldne.

* * *

Prijateljski sestanek.

Istega dne zvečer so se zbrali zborovalke in zborovalci k prijateljskemu sestanku v hotelu „Južni kolodvor“. Vsi prostori so bili polni. Igrala je godba in glasilo se je petje. Vladovala je živahna veselost.

Gosp. dr. Fr. Ilešič je privedel v našo sredo odposlanca društva hrvaških profesorjev, ki so prišli na zborovanje društva slovenskih profesorjev, vršeče se drugi dan. Prišli so gospodje dr. Hoič, ravnatelj iz Zagreba, prof. Pinter iz Zagreba ter profesorja Frankole in Novljan iz Pazina. Slovenskih

profesorjev ni bilo. Zato pa smo toliko srčneje pozdravljali Hrvate, ki jih je prva pot v Ljubljano dovela v krog ljudskošolskega učiteljstva. Izgovorjenih je bilo več navdušenih napitnic. Presrčne ovacije smo priredili zlasti g. prof. dr. Ilesiču, ki deluje z neumorno vztrajnostjo in z idealnim navdušenjem za kulturno edinstvo Jugoslovanov.

Tako smo koristno delo vsega dneva zaključili s prijetnim razvedrilom.

Čudna logika.

△ Sicer zatrjujejo v vseh političkih niansah, da je svetovni katolicizem vsem narodom enako pravičen. Morda verujejo v ta nauk oni kratkovidneži, katerih politički pregled ne seže dlje, kakor daleč jim sega njihov nos.

Vzemimo torej dejstvo, da je to dokazana istina, le pojmimi ne moremo, zakaj se tega dejstva ne zaveda v resnici ves politikujoči katolicizem, kadar nastopa v javnosti, in da si ne uravna svetovni katolicizem, ki ima vendar eden in isti smoter v vsem svojem delovanju, po principu enakopravnosti svoje javno delovanje.

Vrlo zanimiva je bila ravno debata v nemškem državnem zboru povodom znane interpelacije poljskih poslancev o šolskem štrajku na Poznanjskem.

Glavni govornik katoliškega centra, Glowatski, je vsestransko dokazoval o svojem govoru, da klerus zahteva odločno, da se mora poučevati verouk v poljskih šolah v poljščini. So-li bile te besede govorne iz prepričanja ali le zaradi lepšega, prepuščamo sodbi javnosti.

A oglejmo si dalje glavno torišče avstrijskega katolicizma — metropolo Dunaj. Tu gospoduje uzor katolika, znani dr. Lueger, mož, ki slovi daleč po svetu kot najpopolnejši, najpravičnejši mož. Ta dežela je dobila pred kratkim za deželnega maršala tudi moža, ki slovi takisto kot mož-uzornik.

A ravno ta dežela je sprejela v svoji zbornici znani leks Kolisko, ki pa zaradi čudovite modrosti in čudovite pravičnosti avstrijske vlade še ni dobil najvišjega potrdila.

Oglejmo si tedaj Luegerjevo pravičnost, ki jo občutijo ravno dunajski Čehi. Tu navajamo le nekaj suhih uradnih števil.

„Statistik der allgemeinen Volksschulen und Bürgerschulen“ v Avstriji izkazuje v l. 1900 na Dunaju 43 dečkov in 80 deklic, ki znajo le češki, poleg tega pa biva tu še 6663 dečkov in 8951 deklic, ki govore češki in „nemški“ jezik; skupno je torej 15.614 otrok, ki jim ne nudi pravicoljubni katoličan dr. Lueger ni ene šole s češkim učnim jezikom in ne ene šole s češko-nemškim učnim jezikom. Ti češki otroci so torej na tisti stopnji kakor poljski na Nemškem.

Notorično znano je dalje, da so večinoma vse takozvane samostanske šole osnovane tako, da služijo germanizatorskim namenom, t. j. da se pouk na vseh teh šolah vrši v nemščini.

Namen je tu čisto prozoren. Samostanske šole delujejo na to, da odtuje ženski naraščaj od takozvane slovanske ideje, zakaj večina narodov, ki se zavzemajo za slovansko idejo, je pravoslavna; in to ni identično s katolicizmom.

Navesti hočemo le malo, malo dokazov. V 3. listu „Čechische revue“ čitamo na strani 237 sledeče: „Außer dem blühen in Böhmen über 20 Klosterschulen meistens mit deutscher Unterrichtssprache, die von čechischen Töchtern fleißig besucht werden.“ (Članek obdeluje namreč reformo dekliške izobrazbe na Češkem.)

Oglejmo si slednjič samo kranjske samostanske šole! Tu so sledeče samostanske šole z nemškim učnim jezikom.

1. Notranja dekliška meščanska šola v Ljubljani.
2. Notranja dekliška meščanska šola v Škofji Loki.
3. Mešana petrazrednica usmiljenih sestra v Kočevju.
4. Notranja petrazredna dekliška šola Uršulink v Škofji Loki.

Z nemškim in slovenskim učnim jezikom imamo notranjo dekliško petrazrednico Uršulink v Ljubljani.

Menda vse te šole pohajajo edino le otroci nemških staršev, zakaj drugače je pač nesmisel, ako sprejemajo te šole otroke slovenskih staršev.

Hic Rhodus!

Svetovno znano je ono žalostno dejstvo, kako lahkega srca je podala „Slovanska zveza“ v državnem zboru slovenske Korošce nenasitnemu nemškemu molohu po principu: Čim prej se ponemčijo Slovenci, tem prej pride katolicizem do svojega smotra!

In kako malo, lahko rečemo, nič odpora ni našla vlada pri ravnotej „Slovanski zvezi“, ko je darovala peščici priseljenih puljskih Nemcev nad 140.000 kron v šolske namene.

Namen posvečuje sredstvo!

Dokazov je menda dovolj!

Sicer vemo, da nas bodo hoteli prevpiti, da je to le prav slab dokaz, kako ponemčuje katolicizem druge narode in da je ravno katolicizem enako pravičen vsem narodom.

Nas ne prepriča prazna beseda, temveč videti hočemo fakta, istinita fakta!

Dokler pa teh ne vidimo, dotlej prav mirne vesti lahko trdimo, da živimo v dobi pouličnega kričačstva.

Slovenski učitelji na Štajerskem,

dne 2. februarja t. l. vsi v Gradec!

Sad ljulike.

Besede mičejo — zgledi pa vlečejo. Izkušnja nas uči, da najdejo slabi zgledi več posnemalcev nego dobri. Kranjski dež. zbor je dal lani osorej prav slab zgled, ki bo mogoče našel tudi posnemalcev. Za lanske železniške rezistence so se čule opazke nekaterih sebičnežev, da bi se na sličen način dalo hitro ustreči željam poštnih uradnikov. Vendar se ta misel ni upala v javnost, ker bi bila gotovo le v škodo gibanju ter bi upravičeno našla velikanski odpor solidarno združenih, za izboljšanje se vojskujočih poštnih uslužbencev.

V letošnjem jesenskem zasedanju hrvaškega sabora pa se je pokazalo, da so šli tudi naši sosedni bratje v šolo k dr. Šušteršiču. 25. novembra se je v hrvaškem saboru slišal predlog, naj bi se pri bodočem povišanju učit. plač zaradi pomanjkanja sredstev več dalo tistim učiteljem, ki so družinski očetje in več potrebujejo. Tu bi bile seveda v prvi vrsti zapostavljene učiteljice. No pa tudi učitelji samci bi poizkusili — kakor so letos kranjski samski kolegi — kako bridko dé, ako se delavca ne loči pri delu — pač pa pri jelu!

„Udruga učiteljica kraljevina Hrvatske i Slavonije“ je storila seveda precej potrebne korake, da odvrne nameravano krivico. Kranjske učiteljice jim iz srca želimo k temu koraku popolen uspeh. Seveda pri tem koraku „Udruga“ ni noben hrvaški učitelj rekel, da hočejo njih kolegice iti svoja pota,

kakor so to storili nekateri naši tovariši. Baš nasprotno! Njih dični tovariš Davorin Trstenjak se je toplo zavzel za enakopravnost, in sicer v članku „Jednake plače“ (Pokret št. 277. z dne 3. grudna 1906), v katerem pobija nazore tistih učiteljev, ki so proti enakopravnosti učiteljic. Ker bi bilo škoda, da take lepe besede ostanejo neznane večini naših cenjenih tovarišev in tovarišic, podajem tu prevod članka, kakor ga v ponatisku pri naša „Domače ognjišče“.

„Da se zavzemajo za neenake plače oni, ki plačujejo, bi bilo še nekako umljivo. Kdor plačuje, navadno težko daje, pa če mora že dati enemu rad odščipne drugemu. To je cincarsko in kramarsko. Toda kaka krivica se godi učitelju, ako se plačuje učiteljici tako po zasluženju kakor učitelju? Dvoje enakih del ima tudi enako vrednost, pa nihče ne vpraša, ali ju je izvršil možki ali ženska — ali oženjen, ali neozženjen. Tako v vsakem stanu. Ženjci in ženjice so enako plačani, ker imajo isto delo in isti uspeh. Mož je boljši kosec, ker ima več fizične moči, zato pa tudi nimamo ženskih koscev. Toda učiteljica ni fizična delavka, ni dninarica, temveč duševna delavka, umetnica. Na umetniškem polju se plača umetnost, pa nič drugega, in kjer se ona bolje plačuje, tam se bolje razvija, lepše cvete in več koristi višjemu človeškemu namenu. Spomnimo se samo Perikla, ki je nad vse podpiral umetnost; njegov vek se imenuje zlata doba grške zgodovine. Pa bo kdo rekel: ako bi ne bilo ženskih ročn. del, bi niti ne potrebovali učiteljic. To je slab nazor. Učiteljica bi lahko prišla z drugim in rekla: Učitelji niso potrebni, ker niso sposobni poučevati v vseh šolskih predmetih.“

Za vzgojo so potrebni možki in ženske. Mož in žena se v vzgoji izpopolnujeta. Kakor sta mož in žena skupaj popolen človek, tako je vzgoja harmonična, ako v nji sodelujeta mož in žena. Žena ima svojstva, kakršnih mož nima — to je njeno materinstvo, njena materinska ljubezen, ki v vzgoji zbuja ljubezen in dobrotu. Humanizem je smoter vzgoje in k temu smotru more žena pripomoči v največji meri. Mož se odlikuje s svojo energijo, ki je zopet življensko vprašanje posameznika in naroda.

Zloba, sebičnost in nevoščljivost igra glavno ulogo na nasprotni strani pri tem vprašanju. Sebičnež hoče, da se mu dá kar največ, a zato naj dobi učiteljica manj. Torej na tuj račun hoče priti do svoje pravice. To gotovo ni kolegijalno, še manj pa pravično in plemenito. Pa bo zopet kdo rekel: Za vse ni dovolj denarja, pa je bolje, da se da vsaj nam učiteljem. Krasno! Mi vzgojitelji in posvetitelji moramo goreti in svetiti z etično lučjo svojemu narodu. Ako tega ne moremo, potem tudi nismo zmožni in sposobni vzgajati mladine svojega naroda.

Kaj more narod pričakovati od učiteljstva, ako vidi pri njem nevoščljivost in sebičnost?! Ali bi ne bilo plemeniteje in lepše, ako bi mi v težkih časih iznenadili in zadivili svoj narod, nego da prihajamo predenj kakor filistri?! — Aleksander Veliki je zašel v puščavo, kjer ni bilo vode. Neki konjenik najde vode in mu je prinesel. Aleksander, videč, kako so vojaki žejni, noče piti, temveč izlije vodo na pesek, rekoč: „Za mene je je preveč, a za nas vse premalo“. Nato zakličejo vojaki: „Vodi nas dalje — mi nismo žejni, mi smo neumorni, dokler nas vodi tak kralj!“ Ali bi ne bilo plemeniteje, ako bi mi učitelji rekli: Ker ni za nas vse — tudi samo nam ni treba! Na koliko etično višino bi se mi povzdignili na ta način?! S tem bi v našem stanu nastala večja edinost in večja sloga.

Kdor ima kaj učiteljske zavednosti, kdor ima širje duševno obzorje nego je skleda, kdor ve, kako potrebno je za narodovo prosveto in učiteljski stan, da se učiteljstvo ne razlikuje in ne deli po spolu, ta bo delal na to, da ne bo nikjer razlike med učiteljem in učiteljico, ali da vsaj ne prihaja od nas učiteljev.

Provročé-li to razliko neučitelji, krivica nebo tako bolela učiteljic, ako med krivci ne bo učiteljev. Kadar bi se zgodila učiteljicam krivica, bi nastal med njimi in učitelji prepad, one bi se čutile razžaljene, bile bi ozlovoljene — a vse to bi škodilo narodni prosveti in nam vsem.

Ako bodo učiteljice plačane, kakor je treba, bodo imele sredstva za nadaljno svoje izobraževanje; one bodo potovale in se tako izpopolnjevale, a to vse bodo darovale narodu. Učiteljice, ki so dobro plačane, mnogo potujejo. V tem se posebno odlikujejo Poljakinje, Čehinje, Švedinje i dr. Sploh pa iz nobenega stanu ne potujejo ljudje toliko zaradi naobrazbe kakor ravno iz učiteljskega.

Ne samo, da zahteva pravica, naj se enako delo tudi enako plača, to zahteva tudi — narodov interes.

Slišal sem starko, ki je rekla: „Bože daj svima, a ne zaboravi ni mene!“ — pa naj bi narodov prosvetitelj rekel; „Bog daj ti meni več, pa zato daj manj moji tovarišici!“ Z.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Slovenska Šolska Matica. Odborove seje „Slovenske Šolske Matice“ dne 27. decembra 1906 ob 1/2 11 uri. dopoldne v konferenčni sobi c. kr. I. državne gimnazije v Ljubljani so se vdeležili: predsednik Henrik Schreiner in odborniki: dr. J. Bezjak, v. Bežek, Jak. Dimnik, Fr. Finžgar, Fr. Gabršek, Andr. Senekovič in Al. Strmšek, dalje urednika: dr. Fr. Ilešič in dr. Jos. Tominšek.

I. Predsednik pozdravlja navzočne in omenja, da je odboru potekla triletna doba, za katero je bil izvoljen. Odborovo delovanje je bilo v tej dobi prav uspešno; storilo se je, kar se je moglo.

Dalje naznanja, da je odredil, da se ponatisne iz letošnjega Letopisa 300 izvodov „Javnega telovadnega nastopa“ in 200 izvodov „O pouku latinskega jezika“ ter da priobči „Društvo slovenskih profesorjev“ v letošnjem Letopisu svoje „Letno izvestje“, ki ga bo pa samo plačalo.

Odbor vzame te odredbe odobrilno na znanje.

II. Tajnik Fr. Gabršek prebere zapisnik zadnje odborove seje z dne 28. oktobra 1906, ki se odobri. Pravtako se odobri tajnikovo poročilo o kurentnih rešitvah izza zadnje odborove seje.

Sklene se, da je naprositi dr. Josipa Mantuanija na Dunaju, da prevzame poverjenišvo za Dunaj.

III. Blagajnik Andrej Senekovič poroča o denarnem stanju Iz l. 1903. je preostanka 12.38 K iz 1904. l. 473.15 K, iz 1905. l. pa 1698.23 K. Ustanovnina znaša 1857.50 K. Dozdaj je na razpolago 6979.80 K. Spominskih listov se je prodalo 7100 izvodov; dobička je bilo pri njih 154.63 K. Navodilo k Črnučevi I. Bačunici kaže primanjkljaja 295.69 K.

Računski presojevalci so pregledali vse blagajniške knjige in priloge ter našli vse v redu.

IV. Predsednik naznanja, da je spisal Fr. Brinar „Zgodovinsko učno snov za učence“, ki jo namerava izdati „Slovenska Šolska Matica“. Sklene se, da bosta rokopolis ocenila do konca februarja 1907 gg. V. Bežek in dr. Jos. Tominšek.

V. Določijo se nagrade za l. 1906.: funkcionarjem kakor lani, pisateljem in urednikom kakor dozdaj, avtorju „Javnega telovadnega nastopa“ 35 K, prelagatelju pa 25 K.

VI. Za III občni zbor popoldne dne 27. decembra 1906. se okrene, kar je še treba.

Odboru ni bil priposlan noben samostalni predlog.

VII. Knjige za l. 1906. so že dotiskane in se začno razpošiljati takoj po Novem letu. Časopisom in društvom, ki se jim pošiljajo knjige, se pošljejo s prošnjo, da v zameno pošiljajo odboru svoje proizvode.

Sklene se, da se z naprej pošiljajo knjige tudi vseučiliškem knjižnicam v Gradcu, na Dunaju, v Pragi (Češki in nemški) in

v Zagrebu ter naslednjim društvom: Matici moravski v Brnu, Matici srbski v Budišinu, Matici hrvaški v Zagrebu, Češkemu muzeju v Pragi, Češki akademiji v Pragi, Zgodovinskemu društvu v Mariboru in uredništvu Voditelja v Mariboru.

Jubilejska samopomoč. Na poziv se je do 12. t. m. odzvalo 138 članov, ki so vplačali za zadnji slučaj smrti in letnino za 1907. Prosim, da se še ostalih 75 članov odzove z vplačilom po 4 K 10 h, da bo stvar prej v redu. Konec 1906 je bilo v društvu 213 članov. Trije tovariši so se sicer vpisali, med njimi je eden poslal na račun nekaj kron, a druga dva se ne odzoveta več pismenim opominom. Teh seveda ne smatram za člane, dokler ne vplačajo popolnega zneska.

Studeneč-Ig, 12. prosinca 1907.

Fran Ks. Trošt, t. č. predsednik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za šentlendarški okraj zboruje v nedeljo 20. prosinca t. l. ob 11. uri dopoldne pri Sv. Trojici v Sl. g. po nastopnem vzporodu: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Predavanje gosp. učitelja Jos. Trohe „O kolegijalnosti“. 4. Predavanje gosp. učitelja Jos. Klemenčiča „O slovnici“. 5. Povišanje učiteljske plače (razgovor). 6. Predlogi in nasveti. Na obilno snidenje kliče Josip E. Mavrič, t. č. predsednik.

Kozjansko učiteljsko društvo zboruje dne 20. jan. t. l. ob 2. uri popoldne v šolskem poslopju v Kozjem po sledečem vzporodu:

1. Odobrenje zapisnikov: a) predzadnjega, b) zadnjega (slavnostnega) zborovanja.
2. Poročilo o društvenem delovanju v minulem letu.
3. Blagajnikovo poročilo,
4. Predavanje: Nekaj črtic o koncentraciji pouka. Podava tovariš Hohnjee.
5. Izvolitev odposlancev za učiteljski shod v Gradcu.
6. Volitev novega odbora.
7. Slučajnosti.

Z ozirom na važnost posameznih točk vzporeda, posebno pa 5., vabi k polnoštevilni udeležbi odbor.

Učiteljsko društvo za ljutomerski okraj je zborovalo dne 10. januarja 1907 v Ljutomeru ob udeležbi 19 članov. Zaradi nesklepčnosti se je nameravani občni zbor preložil na prihodnji mesec.

Predsednik pozdravlja navzoče, zlasti nanovo došlo kolegino gospo Cvetkovo ter gosta dr. Herica in phil. Černjaviča. Po prečitaniu zapisnika poroča predsednik, da je dobilo društvo od dr. Glaserja več izvodov „Tri kritike in prevodi za poskušnjo“, katere predsednik razdeli. Tajnik poroča, da je dobilo društvo na ogled leposlovni list „Slovan“ in „Freie Lehrerstimme“.

Predsednik opozarja na poziv društva „Verband“ v Pädagogische Zeitschrift, v katerem se vabi učitelstvo cele Štajerske k zborovanju v Gradcu dne 2. februarja. Nato prečita tajnik iz „Päd. Zeitschrift“ zahteve, katere bo stavilo nemško učiteljsko društvo „Verband“ na dotičnem zborovanju. Debatira se o posameznih zahtevah, naposled izjavi učiteljski zbor, da se popolnoma strinja s temi zahtevami. Tov. Cvetko in Schneider predlagata, da bi se od vsake šole vsaj eden udeležil zborovanja. Predsedniku se zdi čudno, da je vzel ravno „Verband“ to stvar v roke, in predlaga, da se povpraša „Zvezo slov. štaj. učiteljev in učiteljic“, kakšno stališče zavzema ona napram delovanju „Verbanda“ ter jo opozoriti, da začne tudi ona delovati. Nadalje predlaga obrniti se v imenu društva na našega poslanca, ki bi v deželnem zboru zastopal naše težnje.

Tov. Zacherl vabi pevce in pevke, da pridejo ob pol 2. uri v pevsko sobo k prvi vaji. Naznanja tudi, da se bo vadil kvartet na lok.

Tov. Schneider predlaga, da bi se za nabrano vsoto vzdala še tekem tega leta spominska plošča na Freuensfeldovem rojstnem domu. Tov. Kryl poroča, da znaša vsota 1000 K, katere obresti pa se rabijo v nabavo Gabrščkove mladinske knjižnice, ki se razdeli vsem šolskim knjižnicam našega okraja. Obsirnejši razgovor o tej točki se preloži na občni zbor.

Končno opozarja predsednik na slabo gmotno stanje „Učiteljskega Tovariša“ in pravi, da ne bi smelo biti šole, kamor ne bi prihajal ta za nas prepotrebni stanovski list.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico. Odbor ima v četrtek, 24. dne t. m., sejo ob pol 10. uri.

Ob 10. uri glavno zborovanje društvnikov po vzporodu:

1. Zapisnik. 2. Volitev novega odbora. 3. Poročilo sedanjega načelnika. 4. Poročilo blagajnika. 5. Pogovor o zaveznostih napram staremu „Lehrerbundu“. 6. Prosti zbor štajerskega učiteljskega dne 2. februarja v Gradcu. 7. Nasveti, predlogi.

K polnoštevilni udeležbi vabi in jo pričakuje

Avguštin Požegar, načelnik.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo ne zboruje v tek. mesecu in tudi ne na Svečnico, temveč poziva tem potom svoje člane, da se udeleže kolikor največ mogoče velikega učiteljskega sestanka v Gradcu dne 2. svečna t. l.

Obenem naznanja vsem p. n. tovarišem in tovarišicam, da je zahtevalo pri „Verbandu“ kot sklicatelju tega shoda, da se ima 1. točka v zadnji številki „Pädag. Z.“ prijavljene spomenice izpremeniti tako, da ne bo veljala samo za nemške šole, ker bi bili sicer Slovenci prisiljeni zahtevati na istem shodu enake pravice za svoje šole, kar bi pa shodu, ki hoče demonstrirati za zvišanje naših plač, odvzelo mnogo od nameravanega učinka.

Da bi pa mi samo zaradi ljube sloge mirno poslušali, kaj vse se zahteva v prid nemški šoli in bi se ne oglasili z istimi težnjami za naše šole, bi pač ne zaslužili zvišanja naših plač.

Dobro bo, če se oglasijo tudi druga društva in posamezniki z isto zahtevo. Pokažimo, da smo tudi mi narodni učitelji! Strmšek.

Brežiško-sevniško učiteljsko društvo je imelo dne 6. pros. t. l. na Vidmu svoj občni zbor. Udeležba je bila sicer velika, a vendar še premala za naše razmere. Nekateri, ki so sicer društvniki na papirju, se sploh ne udeleže zborovanj. Je-li to morebiti stanovska zavednost? Kdaj se pač mislite zdramiti? Kaj ne, takrat, ko nam bodo „milše zvezde zasijale“! Seveda, takrat bo delo lahko! Toda, če si ne bomo sami pomagali, si sami vsakega koščka kruha priborili, se nam „vremena ne bodo zjasnila“. Sami nam ga ne bodo ponujali. — Najdejo se pa žalibog še takšni, katerim se društvo sploh ne zdi potrebno. „Saj se pehajo drugi za nas!“ Tem pa priporočamo vsaj toliko kolegijalnosti, da odklonijo vsako morebitno izboljšanje, ki ga bodo deležni zaradi svoje brezbriznosti. Toda, kaj takega pa vendar ne!?

Iz letnega poročila posnemamo sledeče: Rednih udov je štelo društvo v začetku leta 50, koncem leta pa 46, ker se jih je nekaj preselilo v druge kraje. Podpornih udov je bilo 5, častni 1. Zborovanj je bilo 5, pri katerih je bilo 7 predavanj na dnevnem redu. Sprejeli sta se tekom leta tudi 2 resoluciji.

Blagajnica izkazuje 216.57 K dohodkov ter 158.93 K stroškov, torej 56.64 K ostanka. Razen tega je naloženih v „Hranilnici učit. konvikta v Ljubljani“ 100 K, torej izkazuje blagajnica koncem 1906. leta 156.64 K preostanka. Razen tega je še 71.40 K aktivnih terjatev.

Vsak urad more uspešno delati, če je strogo nepristranski! Kot takšnega smo kolikortoliko smatrali tudi okr. šol. svet v Brežicah. Toda motili smo se! Tudi tu igra važno ulogo politika. To nam jasno izpričuje sledeči slučaj: Na utrakvistični šoli v Brežicah je do Vel. noči 1906 kot šol. vodja bil nastavljen g. Ivan Ornik. O Vel. noči je stopil v pokoj. Vsak razsoden človek bi mislil, da bode v dobi „interregna“ šolsko vodstvo poverjeno službeno najstarejšemu učitelju dotične šole! Toda, človek obrača, okr. šol. svet v Brežicah pa obrne! Kot učitelj na imenovani šoli slušbuje že nad 15 let g. Ignacij Supan, ki so ga že pred leti smatrali toli sposobnim, da so ga pošiljali na razne sosedne šole kot interim. šol. voditelja. A sedaj pa ni sposoben! G. Supan ima namreč to napako, da je zaveden Slovenec in tega so se nemški možje v okr. šol. svetu vstrašili. Nikdar bi jim ne bilo odpuščeno, da so kdaj kakšnemu Slovencu — Orniku je namreč nemškega mišljenja — poverili vodstvo šole v „nemških“ Brežicah! Zato so poverili nadaljno vodstvo šole upokojenemu nadučitelju g. Iv. Orniku, ki je bil toli kolegijalen (!?) napram svojemu dolgoletnemu tovarišu, da je prevzel vodstvo šole. Obžalujemo, da se je dal g. Ornik prepričati, da je prevzel začasno vodstvo šole, ker smo prepričani, da se to le iz političkih ozirov ni podelilo tov. Supanu! Lipe čutite g. ravnatelj, da ste le slepo orodje v rokah brežiških

„Nemcev“? Okr. šolskemu svetu pa priporočamo, da v bodoče enako postopanje opusti, ker „lok preveč napet — poč!“

Prihodnje zborovanje bo dne 3. sušca v Sevnici. Pridite v obilnem številu!

Književnost in umetnost.

Koledar šolske družbe sv. Cirila in Metoda za leto 1907 ima to-le vsebino: I. 1. Koledar za leto 1907. 2. Drobnosti o Prešernu. Divnjak. Tisti, ki so poznali Prešerna, izumirajo. 3. Kako je Miroslav Vilhar pel o Ljubljani. 4. Nekaj o Andrejčkovem Jožetu. 5. Gregorčičeva labodnica. 6. Smrtni list Gregorčičev. II. 7. Knezu-višemu škofu dr. Frančišku Sedeju. 8. Luka Svetec, voditelj slovenskega naroda. (S podobo). 9. Slovincem na tujem. 10. Koliko denarja ima vsa Bosna? 11. Češka narodna obrambna društva. 12. Vestnik družbe sv. Cirila in Metoda XXI. — Vsebina je torej vrlo zanimiva in raznovrstna, ki koledar sama najbolj priporoča. Cena mu je samo 1 K 20 h.

Častna nagrada „Zveze slov. pevskih društev“. Na razpis dveh častnih nagrad po 60 in 40 kron za najboljši zborovi skladbi je bilo upravnemu odboru poslanih 10 skladb. Jury, sestojeca iz gg. Benišek, Dekleva, Foerster, Hubad in Razinger, ni prisodila nobeni skladbi častne nagrade. Kot relativno najboljšo je priporočala skladbo „Notranjska“. Upravni odbor je tej skladbi prisodil 40 K nagrade. Po otvoritvi kuverte se je pokazalo, da je skladatelj g. Emil Adamič. Kuverti ostalih 9 konkurenčnih skladb ostanejo neodprti. Skladbe se vrnejo onemu, ki pove „motto“ dotične skladbe ali pošlje motto na kak naslov, kam naj se skladba vrne. Po preteku dveh mesecev, t. j. sredi marca 1907., se neotvorjeni kuverti sežgo. Upravni odbor „Zveze slovenskih pevskih društev“.

Campanula Justiniana. V razpravi „Studien über einige Arten aus der Verwandtschaft bei Campanula rotundifolia. L.“, priobčen v „Magyar botanikai lapok“, Budapest 1906, opisuje odlična specialistinja I. Witasek neko novo vrsto pod imenom Campanula Justiniana. Navedeno cvetico je kot novo vrsto prvi spoznal tov. Rajko Justin, in v priznanje temu navedeno imenovanje. Cvetica se nahaja na Primorskem v Škocijanu, na Krnu, Učki in drugje, a na Kranjskem na Nanosu, Snežniku, Čavnu, Kozlaku i. t. d.

Pod spovednim pečatom. Še enkrat opozarjamo na ta znameniti roman, ki je provzročil neopisno senzacijo. S to knjigo med ljudstvo, da mu pride spoznauje!

Politiški pregled.

* **Slovensko društvo v Ljubljani** piše svojim somišljenikom: Vam bo še dobro v spominu, da se je vršil pred kratkim v naši beli Ljubljani shod zaupnikov narodno-napredne stranke na Kranjskem. Ta shod je imel važne naloge; imel je vzeti v pretres zaradi premenjenih političkih razmer potrebno revizijo programa narodno-napredne stranke in ustvariti krepko organizacijo svoji stranki. — Shod zaupnikov je tudi izvršil obe svoje nalogi. — Sprejel je program, ki ustreza vsem potrebam našega milega slovenskega naroda in naj si bodo te potrebe strogo narodnega, kulturnega, političkega ali gospodarskega značaja. — Sprejeti program jemlje skrbno ozir tudi na vse važnejše stanove našega naroda. — Sprejeti program je z eno besedo tak, da ga more in tudi mora s polno dušo podpisati vsak zaveden, narodno in svobodomiselno čuteč Slovenec. — Od Vas, dragi somišljeniki, je pa zavisno, da postane sklenjeni program meso in kri in da potem zasije lepše solnce našemu milemu slovenskemu narodu. — Prvi plod po zaupnikih narodno-napredne stranke ustvarjene strankine organizacije je na novo oživljeno naše politično društvo, to je „Slovensko društvo v Ljubljani“. — Ustanovljeno že leta 1888. je veliko let krepko stalo na braniku za političke, narodne in kulturne pravice našega naroda. — Žalibog je prezgodaj nastopilo mrtvilo

in „Slovensko društvo v Ljubljani“ je — odkrito priznано — obstajalo zadnje čase le še na papirju. — Shod zaupnikov je pa poklical tudi „Slovensko društvo v Ljubljani“ na pozorišče, da bo v teh težavnih časih, ki čakajo vse narodno in svobodomiselno čuteče Slovence zbiralo pod svojo čisto zastavo vse one, ki jim so blagor, sreča in napredek našega naroda res pri sreju.

Program „Slovenskega društva v Ljubljani“ je jasno začrtan v § 2 njegovih pravil, ki se glasi:

„Društvu je namen: pospeševati slovenskega naroda duševni in gmotni napredek; razširjati med njim političko izobraženje in narodno zavest, braniti njegove narodne in državljanske pravice in zlasti pripomagati, da se mu uresniči ustavno zagotovljena narodna ravnopravnost.“

Krasne, zlate besede, in le od Vas, somišljeniki je zopet zavisno, ali naj to ostanejo samo mrtve besede, ali ako naj se izpremene v živa dejanja. — Težki časi čakajo nas, narodne in svobodomiselne Slovence. — Zaraditega je dolžnost, sveta dolžnost vsakega Slovenca, da z besedo in dejanjem deluje na uresničenje namenov našega društva. — V teh resnih časih ne iščimo onih, po večini malenkostnih prepirnih točk, ki nas ločijo narodne in svobodomiselne Slovence v razne političke strujice. — V teh resnih časih se moramo vsi Slovenci, katerim gori srce res za narodnost in svobodomiselnost, združiti v krepko falango in roko ob roki, ramo ob rami skupno nastopiti proti neštetim sovražnikom našega slovenskega naroda, ki ga hote oropati njegovih najdražjih, najsvetejših svetinj: narodnosti in svobodne misli! — Osobito Tebi, naša akademiška mladina, velja ta naš poziv, ker bije Tebi žarko srce za vse, kar je lepo in dobro. Zaupno se obračamo zatorej do vseh somišljenikov s prošnjo, da bi pristopili v obilnem številu k našemu društvu kot društveniki. — Gmotna žrtev ni velika — samo 2 kroni na leto, kar lahko pač vsak Slovenec utrpi. — Iskreno vas vabimo v svoj krog k skupnemu delu za narodne, kulturne in političke svetinje našega milega slovenskega naroda. — Da bi ta naš apel ne ostal brezuspešen, da bi našel krepek odmev v srcih vseh narodno in svobodomiselno čutečih Slovencev: v to pomozi dobri genij našega naroda!

* **Razvoj češke socialne demokracije.** Čeških socialno-demokratskih organizacij je 1517. Vseh strankarski davek plačujočih sodrugov je 99.098. V dveh letih so socialni demokratje priredili 30 660 shodov in predavanj. Ob času splošnih demonstracij za enako volilno pravico so zaprli na Češkem 2972 oseb, na Moravskem 143, na Šleskem 15 in Nižjeavstrijskem 29. Obsodba je znašala 102 leti 9 mesecev in 29 dni ječe.

* **Črna gora.** V novo skupštino so bili kot poslanci izvoljeni tudi 4 učitelji. Ti bodo imeli mnogo posla, ako hočejo dvigniti ljudsko šolstvo, ki stoji v Črni gori na jako nizki stopnji.

* **Bolgari za svojo prosveto.** — Ministrski svet je postavil v proračun za leto 1907. vsoto 170.000 K v prosvetne namene.

* **Zadnje ljudsko štetje na Francoskem.** Francosko ministrstvo za trgovino je razglasilo rezultat zadnjega ljudskega štetja od 4. marca 1906. Glasom tega štetja je Francija imela 39.252.267 duš. Od zadnjega ljudskega štetja leta 1901. je prebivalstvo naraslo za 290.322 duš. V mnogih departementih se je število prebivalstva jako zmanjšalo zaradi dejstva da kmetiško prebivalstvo odbaja v mesta. V departementu Sene je prebivalstvo naraslo od 3.669.930, kakor ga je bilo leta 1901, na 3.848.618, od teh šteje Pariz 2.763.393. V zadnjem petletju se je v Parizu pomnožilo prebivalstvo za 49 325 duš.

* **Kulturni boj na Francoskem.** Novi shod francoskih škofov bi se imel vršiti dne 15. t. m., najbrž se bo pa teden pozneje. Največja težkoča za prireditve tega shoda je bilo pomanjkanje primerne prostora, ker niso škofom več na razpolago prostori nadškofijske palače. Končno so dobili primerno dvorano v gradu Muette v Bois de Boulogne, ki ga je lastnik grof de Franquevill dal na razpolago nadškofu pariškemu. Med točkami, ki bodo na dnevnem redu shoda, je v prvi vrsti omeniti centralizacijo vseh dohodkov posameznih škofij v rokah škofa, kar je predlagal nadškof pariški. Kardinal Richard se nadeja, da bo na ta način možno vzdrževati bogočastje tudi v siromašnejših

župnijah, ker bodo te prejemale denarne podpore iz prebitkov bogatejih župnij. Podrobneje se bo shod bavil tudi z vprašanji o semeniških, ker je stavljen predlog, naj bi se za vso Francosko ustanovilo le eno semenišče.

Vestnik.

Štajerski tovariši! Pripravlja se mogočno gibanje učiteljstva, da bi nas zdramilo iz letargije, ki smo ji v zadnjem času zapadli zaradi obupnih razmer, v katerih živimo. Na ušesa naših skopih krušnih očetov naj zadoni glas, da nam dajo, kar nam gre po božjem in človeškem zakonu! — Zdravimo se tudi tovariši Slovenci in priredimo velik učiteljski shod v Celju, kjer povejmo na glas, da ne maramo več stradati in tlačaniti za plačilo, ki ni vredno niti navadnih dninarjev. — Dne 2. februarja pojdemo v Gradec, kolikor nas more in pustimo doma vse narodnostne pomisleke, saj gre za naš skupni kruh! — Naš shod v Celju pa naj aranžira „Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic“.

Bivši naučni minister dr. pl. Hartel je dne 14. januarja na Dunaju umrl. Pod njegovim ministromanjem so dobili klerikaleci velik vpliv na šolo.

Učiteljski dobrotniki. Tvrška Fran Ksav. Souvan, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani 30 K 72 h; sl. omizje „Sloga“ v Zagorju ob Savi 10 K; gosp. Alojzij Korsika, umetni in trgovski vrtnar v Ljubljani 5%, izkupička od strani učiteljstva 25 K. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tov. Ivan Pokorn, nadučitelj v Horjulu; tov. Karel Završnik, učitelj v Dupljah; tov. Franjo Jeglič, nadučitelj na Dovjem (4 K); tov. Alojzij Majcen, učitelj pri Sv. Duhu pri Lučah. Bog plati!

Roditeljski večer, ki ga je priredil dne 12. t. m. učiteljski zbor I. mestne šole v Komenskega ulicah, se je obnesel prav sijajno. Vdeleženci, večinoma starši, ki se jih je zbralo blizu 300, so poslušali z velikim zanimanjem predavanja tov. J. Dimnika in tov. K. Widra. Prvi, ki je prisotne prav toplo pozdravil, je predaval „o pomenu in namenu roditeljskih večerov“, drugi pa „o tobaku in alkoholu“. Obema predavateljema so prisotni, ki so bili med njimi tudi g. ravnatelj A. Črnivec, magistratni svetnik E. Lah, sodni tajnik Milčinski, dr. Bogdan Derč, mestno učiteljstvo in dr., navdušeno pritrjevali. Več in natančneje o tem večeru bo poročalo „Domače ognjišče“, list za starše in vzgojitelje, ki ga bo izdajala „Učiteljska tiskarna“.

Poročil se je Vekoslav Macarol, učitelj v Šempolaju, z gospico Marico Škrkovo v Šempolaju. Čestitamo!

Imenovan je za učitelja in voditelja pripravljavnice za srednje šole na Proseku Justin Arhar, doslej suplent na enaki šoli v Trstu.

Osebnost s Kranjskega. Učiteljica Marija Škrjančeva v Zagorju je dobila zaradi bolezni daljši dopust. Nado-mešča jo upokojeni nadučitelj Josip Čerin.

Osebnost s Štajerskega. Nadučitelj v Št. Janžu pri Spodnjem Dravogradu je postal voditelj enorazrednice v Selevrhu Ivan Mohorko. Pr-meščena sta učiteljica Terezija Sajovičeva od Sv. Vida pri Grobelnem k Št. Lovrencu in učitelj I. Napat z Gor. Štajerske v Badovanj pri Mariboru. — Učiteljice ženskih ročnih del so postale: Friderika Gnusova v Turjah, Marija Meškova v Selah, Marija Paulškova pri Št. Andražu. — Nadučitelj Fr. Leskovar pri Novi cerkvi pri Celju je dobil zaradi bolezni trimesečni dopust.

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani 177. vodstvena seja se je vršila dne 14. novembra 1906. v družbinih prostorih „Narodnega doma“. Po dolgi in temeljiti debati, ki so se je vdeležili vsi navzoči, so se začasno uredile učne razmere naše velikovške šole. — V 178. seji 19. decembra 1906. se je podelilo več podpor v svrhu prireditve božičnic na ob-

mejnih šolah. Izrekla se je zahvala akad. društva „Prosveta“, ki je družbi nasvetovala božične in novoletne razglednice in ji sploh bila na tej akciji v veliko pomoč. Imenovala se je za novoustanovljeni otroški vrtec v Hrastniku gđ. Justina Grilčeva iz Vač.

V pokoj je šel znani dolgoletni profesor zgodovine na mariborski gimnazij g. Fr. Horak.

Uradna okrajna učiteljska skupšina za okraja Celje-okolica in Šmarje se vrši dne 28. junija t. l. v Celju.

Otroški vrtec v Gabrjih pri Celju. Občinski odbor celjske okolice je sklenil, da čimprej osnuje v Gabrjih otroški vrtec.

† **Profesor Luka Zore.** Na Cetinju je umrl znani srbski književnik prof. Luka Zore. Svoje dni je urejal odlični časopis „Slovinac“. Bil je marljiv delavec na književnem in političnem polju. Dubrovnik ga je izvolil za svojega poslanca v dalmatinski sabor, kasneje dubrovniški veleposestniki v dunajski parlament. Pred leti je napisal veliko delo „Objavljen je“ ki mu je zaradi svobodomiselnih idej nakopalo mnogo sovražnikov zlasti v vrstah katoliške duhovščine. Zaraditega se je preselil na Cetinje, kjer je bil vzgojitelj knezeviča Petra in kasneje ravnatelj cetinjske gimnazije. Zore je bil navdušen borilec za slogo med Srbi in Hrvati in goreč zagovornik jugoslovanske ideje.

Prosimo pojasnila! Na tozadevno notico v naši zadnji številki smo zvedeli iz zanesljivega vira, da so Metelkove ustanove letos zaradi tega manjše, ker je davčna oblast odtegnila pristojbinski namestek, ki se mora plačati od ustanov vsakih deset let.

Zahvala. Slavna okrajna posojilnica v Krškem je tudi letos naklonila tukajšnji šoli lepo novoletno darilo 25 K kot podporo za ubožne učence. Tudi za vstanovitve šolarske kuhinje v Leskovcu sem letos prejel že drugi dar 20 K. Za oba darova se slavni posojilnici najtopleje zahvaljujem.

Ivan Rupnik, šol vodja.

Iz šole. Neka učiteljica pripoveduje v „Frankfurter Ztg.“ lastne doživljaje iz šole. Za zgled, kaj je hinavščina, je pripovedovala 10letna deklica, da se njen najstarejši brat zvečer potuhne, kakor da bi z drugimi domačimi vred spal, potem pa natihoma odide. — Na vprašanje, kdo je bil Jupiter, je dobila učiteljica odgovor: „Zvezda!“ — Ko je pripovedovala učiteljica iz špartanske zgodovine, da so Špartanci slabotne dečke po rojstvu odlagali v gozdu, je vprašala neka mehkočutna deklica: „Ali bi ne bili mogli pustiti slabejših dečkov, da bi odrasli za deklice?“

Novo delo Tolstega. Na željo mnogih prijateljev piše grof Leo Tolstoj novo delo, pod naslovom „Smisel ruske revolucije“, kjer razmotriva bistvo in pomen te revolucije. Vlada in revolucionarji nervozno pričakujejo izida tega dela.

Tulaselaktin se imenuje novo sredstvo profesorja Behringa proti tuberkulozi. Nedavno je predaval Behring v Stuttgartu o svojem novem zdravilu. Poslušati sta ga prišla tudi kralj in kraljica. Behring priporoča, naj se tulaselaktin vceplja otrokom, dokler še sesajo.

Tolminskemu učiteljstvu v znanje! Knjižnični odsek nameruje imeti v kratkem sejo za naročitev knjig v okrajno učiteljsko biblioteko. — Da bo mogel odsek vršiti svojo nalogo, pozivlje se učiteljstvo, da v najkrajšem času naznani članom odseka svoje želje glede naročbe novih vsakršnih knjig, muzikalij itd.

Rakovšček.

Važna odredba. S Tolminskega nam poročajo: Ker se je neko županstvo protivilo vročevati povabila šol. vodstva, oziroma kraj. šol. sveta, je c. kr. okr. šolski svet v Tolminu v svoji seji dne 29. novembra 1906. na pritožbo vodstva, oziroma krajnega šolskega sveta sklenil, da je v smislu § 16. d. p. dd. 8. februarja 1869, št. 9, dolžnost županstva skrbeti za redno dostavljanje listin.

B.

V Hrastniku ustanove podružnico „Schulvereina“. Za ustanovitev se posebno zavzemajo celjski Nemci.

Kaj je apostolsko delo? Kdor misli, da je apostolsko delo učenje nauka Kristusovega, razširjenje vere, ljubezni in usmiljenja, živi v britki zmoti. „Domoljub“ namreč uči, da je apostolsko delo razširjenje tega lažnjivega in obrekljivega lista! Kdor ne verjame, naj čita zadnjo „Domoljubovo“ številko, stran 8. Ker pišejo „Domoljuba“ duhovniki, morajo že vedeti, kako je

učiti „naše dobro ljudstvo“, da se mu čimprej omaja vera. — Tako pisanje je po mislih dostojnih ljudi blasfemija, in ljudje, ki pišejo tako, so vredni vsega zaničevanja!

Pouk analfabetov. Tovariš Ign Šijanec piše v „Domovini“: V Zagrebu se je ustanovilo „Društvo hrvatskih vseuč. građana za pouk analfabeta u Zagrebu“. To društvo si je postavilo nalogo, razširati idejo narodne prosvete po vseh krajih hrvaške domovine. To se da provesti edino z okrajnimi in krajevnimi organizacijami za odpravo analfabetizma in širjenje ljudske prosvete. Take organizacije, v katerih bi se morala zbrati vsa inteligenca, seveda na čelu najuglednejši ljudje okraja, bi imele v svojem kraju propagirati idejo boja proti analfabetizmu; ona bi ustanavljala in vzdrževala učne tečaje in na ta način na deželi podpirala delovanje osrednjega društva v Zagrebu. To je pač lepa zadeva. In mi Slovenci! Tudi pri nas imamo vse polno analfabetov, t. j. ljudi, ki niso imeli prilike hoditi v šole, da bi se tam naučili pisati in čitati. Zlasti v hribovitih krajih n. pr. v Savinjskih planinah, na Pohorju itd. je nepismenih ljudi še precej. Tudi mi bi potrebovali takih organizacij. V prvi vrsti pa nekaj učiteljev, ki bi jih poslali v Zagreb k znaneemu hrvaškemu učitelju analfabetov Anderliču, da prouče njegov metodo, v najkrajšem času naučiti odrasle čitanja in pisanja.

„Domovina“ piše: „Vladna nakana, o kateri so poročali vsi nemški in tudi nekateri slovenski listi, ugrabiti nam štajerskim Slovencem še tiste bore drobtinice, katerim pravimo „Nemško-slovenski samostojni gimnazijski razredi v Celju, ali pa slovenske paralelke na gimnaziji v Mariboru, je slovensko prebivalstvo po vsem Štajerju sila razburilo. Od vseh strani dobivamo izraze največjega ogorčenja na ta nameravani atentat na te nam milostivo podeljene beraške drobtinice na šolskem polju, katere nikakor ne odgovarjajo našim pravicam. Namesto da bi nam vlada pravice, ki nam gredo, dala, hoče nam vzeti še te malenkosti, katere smo si v dolgem, trdem boju priborili. Toda naj si dobro premisli, kaj dela. Če je to, kar listi poročajo, res vladina nakana in če jo v resnici hoče izvesti, doživela bo vihar, kakršnega še ni videl Spodnji Štajer! Mera je več kot polna, to mora celo najmirnejšega do skrajnosti razburiti in ogorčiti“. — Glede te vladne namere je sklepalo tudi politično društvo „Naprej“ na zborovanju dne 5. t. m. v Celju. Sprejelo je resolucijo: Politično društvo „Naprej“ odločno protestira proti vsaki nakani odpraviti slovenske gimnazijske paralelke v Mariboru ali „Nemško-slovenske samostojne gimnazijske razrede“ v Celju. — Politično društvo „Naprej“ zahteva, da se razširita oba zavoda v popolni samostojni slovenski gimnaziji — Od vseh slovenskih poslancev se zahteva, da bodo v tem vprašanju postopali složno in neizprosno ter da bodo postopali edino le v soglasju s celjskimi in mariborskimi Slovenci.

Draginjske doklade, ki jih je napovedal finančni minister za štiri najnižje plačilne razrede uradnikov, dobi skupno 4613 uradnikov štirih najnižjih plačilnih razredov in 713 uradnikov državnih železnic. Koliko slug in pomožnih uradnikov dobi doklado do 60 kron, ni še določeno. Njih število znaša okolo 140 000. V omenjeno svrhu bi bila potrebna vsota 16 do 17 milijonov; vzelo se je pa 20 milijonov, ker je državnih služabnikov in pomožnih uradnikov nad 140.000. Vlada se je odločila za to draginjsko povišanje, ko je videla, da ni ministrski odbor, ki je imel izvršiti akcijo za državne uradnike, mogel pred Božičem priti do nikake odločitve ter bo zamogel o tem sklepati šele po Božiču, na kak način naj se to akcijo izvede. Eno je sedaj gotovo, da bo pri tem zopet treba porabiti 20 milijonov. — Že sedaj ni mogoče gmotnega stališča uradništva primerjati z gmotnim stališčem učiteljstva, razlika je prevelika, a še večja bo potem. Tako skrbi država sama, da čimbolj raste nezadovoljnost med učiteljstvom, ki se mu vedno bolj utrja prepričanje, da mu je država, za katero dela, samo — kruta mačeha!

Mesni ogleda — mrliški ogleda — šolski ogleda — kako lepo se sklada to troje dostojanstvo, ki se v našem šolskem čudovitem življenju družijo dostikrat kar v eni osebi. Ubogemu dotičniku privoščimo vse to trojno ogledovanje, a pogledimo, če je poimenovanje upravičeno za poslednje dostojanstvo! Takoj čutimo, da ta izraz ni pravi, četudi je pri šoli treba marsikaj ogledati, zato namesto njega nekateri uporabljajo

„krajni šol. nadzornik“. A mislim, da ni pravilen ne prvi ne drugi izraz. V terminologiji moramo biti točni, to vegetanje semtertja provzročja zmešnjavo v pojmi. Kjer imamo za en pojem po več izrazov, moramo se po prislovcu „in necesariis unitas“ odločiti za en izraz — „Ogleda“ — je nerodno poslovenjeno iz nemškega „Aufseher“. V nemščini se mesni in mrliški ogleda imenuje „Beschauer“, šolski ogleda pa — „Aufseher“, zato je prestava v slovenščini za zadnji izraz napačna. Kako naj ga torej slovenimo? — Organi za čuvanje v kaznilnicah in prisilnih delavnicah, pa tudi drugod, se imenujejo po nemškem izrazu „Aufseher“ = pazniki. Za šolo bi bil ta izraz zopet netočen. Zato so se nekateri — kakor že zgoraj omenjeno — odločili za izraz „nadzornik“. Ime nadzornik pa je edino le „inspektor“, a označeni organ kraj. šol. sveta nima nič inspiciirati. Nemški puristi imenujejo inspektorja = „Besichtiger“, a Inspektion = „Besichtigung“ (n. pr. Heute habe ich Besichtigung gehabt). „Besichtigen“ in „beaufsichtigen“ (aufsehen) sta si etimološko sorodna, a v terminologiji imata vsak svoj trdo zakolčen pojem. Po tem načinu sta si tudi slovenska izraza: nadzorovati in — nadzirati etimološko sorodna, Torej: inspizieren = nadzorovati, Inspektor = nadzornik, a aufsehen = nadzirati, Aufseher = nadziralec. Sprejmimo torej za Ortsschulaufseher = krajnošolski nadziralec namesto nerodnega „ogleda“, ki bi ga hudomušnik tudi lahko pretvoril v — ogleduha. — V šol. poslopih je dostikat na črnih deskah napisano: Nadzorstvo ima n. pr. tovariš J. J. To bi se nemške velelo Inspektion (ali po obrazilu — stvo pravzaprav Inspektionschaft). Da se tudi ta izraz loči od nadzorovati (inspizieren), naj bi se reklo na kratko: nadzir kakor tudi pravimo ozir, obzir, prezir. — Sicer pa več oči, več vidi. — J. St.

Razgled po šolskem svetu.

— **Spominska plošča Ljudevitu Tomšiču.** Klub hrvaških književnikov, ki je zbran okrog „Prosvjete“, je sklenil, da vzida na rojstni hiši Ljudevita Tomšiča spominsko ploščo. Ljud. Tomšič je živel ves čas na Hrvaškem, kjer je deloval kot učitelj in mladinski pisatelj. Urejal je tudi mladinski list „Boštjan“. Ljudevit Tomšič je bil brat Ivanu Tomšiču ter je bil kot Ivan rojen na Vinici v tamkajšnji šoli, kjer je učiteljeval njiju oče. Ivanu Tomšiču je „Belokranjsko učit. društvo“ že pred leti odkrilo spominsko ploščo. Poleg te se spomladi zablesti plošča v počestitve Ljudevita Tomšiča.

— **Gorenjka slušateljica na dunajski univerzi.** Gospa Tončka Geberjeva, roj. Jesenkova, bivša učiteljica na Primskovem, je vpisana na filozofski fakulteti dunajskega vseučilišča, kjer študira umetniško zgodovino in narodopisje. Zanimivo je, da je ona prva Jugoslovanka v tej stroki.

— **Izboljševanje razmer vadniških učiteljev.** Naučno ministrstvo je ugodilo davni želji vadniških učiteljev po izboljšanju njihovih gmotnih razmer. Po gotovih letih in službenih dokladah pridejo v IX. činovni razred. Pri službenih dokladah se uštejejo tudi leta, ki so jih prebili kot vadniški podučitelji. Tega izboljšanja bodo deležne tudi učne osebe, ki so z vadniškimi učitelji na enaki stopinji, torej n. pr. učitelji telovadbe in godbe na učiteljskih.

— **Srednje šolstvo.** V tostranski državni polovici je 244 gimnazij, ki imajo pravico javnosti. Država jih vzdržuje 184. Realk je 131, in sicer 93 državnih javnih učencev je bilo na gimnazijah v začetku letošnjega šolskega leta 87 464, na realkah 45.165. Na Kranjskem je 1832 gimnazijcev in 747 realcev.

— **Sodbo katoliškega duhovnika o samostanski vzgoji,** kakor jo je izrekel stari, oslepeli kanonik grof Pötting v Olmoucu, prijavlja češki list „Sbornik“: „Mnogo mi je bilo prebiti od duhovniške strani, ker sem ustanovil vzgajališče ter sem pouk na tistem poveril posvetnim, a ne duhovnim učiteljem. A to me ni motilo v moji nameri, zakaj bil sem nazora, da padeta oba v jamo, če slep-e vodi slepeca. Samostanske sestre življenja ne poznajo, niti ne morejo umeti življenskih stremljenj in napredkov ter so zaradi tega nezmožne vzgajati deklice za življenje.“

— **Za zobovje šolskih otrok** skrbijo po raznih mestih v Nemčiji posebni zobozdravniki, ki jih plačuje mestna občina.

V Mühlhausnu je preiskovanje zobovja šolskih otrok pokazalo, da je 99.57% otrok bolnih na zobovju. Od 9524 preiskanih otrok jih je le 41 imelo zdravo zobovje. V imenovanem mestu so ustanovili posebno zobno kliniko za šolske otroke, kar je prvo leto stalo 15.600 K. Take klinike so že v Strasburgu, v Darmstadtu, v Offenbachu itd. Vsa preiskavanja zdravljenja zobovja so brezplačna. Tozadavni stroški so bili v Strasburgu 1902. leta 2700 K, 1903. leta 3300 K, 1904. leta 6500 K in 1905 leta 8000 K. Pri nas pa za zobovje otrok ne store ničesar. To je velika napaka.

— **Dunajsko vseučilišče** je imelo 1906. leta 9000 slušalcev, med temi 3400 juristov.

— **O razmerju med šolo in domom** piše odgojiteljica Wichnovska v reviji „Wage“: „Glavno zvezo med šolo in domom tvori izpričevalo. Ta zveza ima prvotni namen, spajati šolsko in domačo vzgojo in omogočiti na ta način nekako harmonijo skupne vzgoje. V resnici se pa ta zveza suče okolo redov. Starši vprašajo, kako je s sinovi, in učitelji jim z izpričevali odgovore. Ako pa pridejo starši pozvedovat k učitelju, kako je z otrokom, vedejo se ponižno (ne povsod!), kakor bi hoteli prositi odpuščenja, da imajo otroke, kakor bi bila učiteljeva milost, da smejo njihovi otroci hoditi v šolo, kakor da bi bili učenci zaradi učitelja. To je nečastno razmerje, ki ga starši, dasi neradi, vendar prenašajo zaradi učenca.“

— **Gospodarska univerza.** Madjarski časopisi poročajo, da nameva sedanja vlada ustanoviti gospodarsko vseučilišče s štirimi fakultetami, in sicer za živinozdravništvo, kmetijstvo, gozdarstvo in vinorejo s pravico do doktorata.

— **Zaradi lepote je izgubila službo.** Gospodična Genovefa Gaw, učiteljica v Hammond (Indiana), je bila primorana se odpovedati službi, ker je tako lepa, da se vsak vanjo zaljubi. Tako je razsodil superintendent, ki ima prvo besedo pri šoli. Šolski otroci in starši so poslali prošnjo z več sto podpisi, naj bi se učiteljica zopet nastavila, toda superintendent je neizpros.

— **Najstarejša doktorica.** Nedavno je minulo 100 let rojstva najstarejše doktorice. Bila je to Američanka Sofronija Fletscher, ki je umrla le par tednov pred svojim stoletnim rojstvenim dnevom. Doktorsko diplomo si je pridobila na londonski univerzi.

— **Moška in ženska podružnica „Schulvereina“ v Mariboru** sta imeli 5. t. m. v Mariboru občne zборе. Iz poročil posnemamo, da je naraslo število moških članov od 228 na 271, ženskih od 157 na 219. Dohodkov je imela moška podružnica 4756 K, ženska 438 K.

— **Učitelji na Ogrskem.** V uradnem listu zveze učiteljev za Nagytapolcsany in okolico je čitati nastopno: Na Ogrskem vladajo taki odnošaji, kakor tam kje v divjih krajih Azije. V rimokatoliških šolah v Nemeeskeru in Podragyiju sta kakor učitelja nastavljeni črevljarja V obeh šolah opravljata pravzaprav kneftra službo učitelja. Seveda ni o kakem sistematičnem pokonu niti govora. Na pomlad, poleti in na jesen popravljata oba moža črevlje, dočim sta pozimi nastavljeni kakor učitelja!

— **Bolgarsko vseučilišče.** Bolgarska vlada je objavila te dni konkurz, ki bodo po njem gradili v Sofiji novo vseučilišče. Konkurza se lahko vdeležijo tudi inozemski arhitekti.

— **Novi zasebni češki srednji šoli na Moravskem.** Iz Brna javljajo, da nameravajo Čehi s pričetkom novega šolskega leta ustanoviti v Znojmu privatno gimnazijo, v Iglavi pa privatno realko.

— **Dve novi madjarski vseučilišči.** Te dni so bili pri ogrskem ministru za bogočastje grofu Apponyju odposlanci požunske županije ter so ga prosili, da bi v Požunu ustanovili tretje madjarsko vseučilišče. Grof Apponyi je rekel, da ne more ničesar obljubiti. Iz Segedina javljajo, da je mesto Segedin sklenilo, da ustanovi v Segedinu novo vseučilišče na svoje stroške.

— **Otroška gledališča v Srbiji.** V Srbiji so se jeli zadnji čas živo zanimati tudi za izvenšolsko izobrazbo otrok. Začelo je izhajati več otroških listov in ustanovili so dvoje otroških odrov, enega v Belgradu, drugega v Grljanju pod vodstvom požrtvovalnega učitelja Vukašina Popovića z imenom „Hajduk Veljkovo gledališče“. Tukaj igrajo samo zgodovinske igre.

— **Vzgjajališče za mlade zločince** so ustanovili v Milanu. Zavod je stal 300.000 lir. Spremajajo v zavod redno po 40 zločincev.

Listnica uredništva.

Zaradi obilice gradiva smo danes morali izpustiti nadaljevanje „Moderne šole“ in nadaljevanje članka „Stik z ljudstvom“. Oboje pride prihodnjič. Somišljenike in somišljenice prosimo, naj v lastnem interesu priporočajo in širijo naš list. — **Zatirana učiteljica.** Odgovorimo Vam prihodnjič v „Pisarni“. Danes imamo vkljub priligi premalo prostora

Poskusite
in priporočite
≡ izdelke ≡

Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

Naš denarni zavod.

(7) 24—1

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—¹/₇ ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali e. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4.32%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premienin, zemljišče in vknjiženih terjatev, predznamba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljati 20 h v poštinih znakah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za določiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sicer 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	" 18 " " " " 17 " " 6 " — " 18. " 3 " 56 "
C	" 24 " " " " 23 " " 4 " 50 " 24. " 4 " — "
D	" 38 " " " " 37 " " 3 " — " 38. " — " 66 "
E	" 46 " " " " 45 " " 2 " 50 " 46. " 1 " 81 "
F	" 60 " " " " 59 " " 2 " — " 60. " — " 70 "
G	" 70 " " " " 69 " " 1 " 75 " 70. " 1 " 42 "
H	" 85 " " " " 84 " " 1 " 50 " 85. " 1 " 26 "

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice šte. 5.

Učiteljskim knjižnicam, čitalnicam, bralnim in izobraževalnim društvom priporočamo senzacionalni roman

(18) 2—1

Pod spovednim ≡ ≡ ≡ pečatom.

Spisal Hans Kirchsteiger. Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil Etbin Kristan.

Cena 2 K 60 h. I. knjiga. Cena 2 K 60 h.

Prodaja: L. Schwentner v Ljubljani, A. Gabršček v Gorici in založništvo časopisa »Naprej!« v Idriji.

Širite to knjigo med ljudstvom!

Ustanovljeno l. 1832.

Zahtevajte ilustrovane cenike

Neustojljive
Doktrine
Doktor.

LAK za šolske table, **OLJE** proti prahu, pri-
črn in medel **OLJE** proti prahu, pri-
znano najboljšje

prodaja (16) 50-1

Adolf Hauptmann,
prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka
in steklarskega kleja
v Ljubljani.

ALOJZIJ KORSIKA,

odlikovano umetno in trgovsko vrtnarstvo
(17) 3-1 v Ljubljani.

Edina na Kranjskem strokovno urejena
semenska trgovina,
ki ima čez 460 vrst najboljših poljskih, zelenjadnih
in cvetličnih semen, za katere kakovosti jamčim, ter
se prodajajo na drobno in na debelo. Izdelujem tudi

šopke in vence,

sveže in suhe, s trakovi in napisi. **Velika zaloga
raznovrstnih cvetic v loncih** in mnogovrstne druge
predmete po najnižjih cenah. Cenik za leto 1907 se
dobiva brezplačno.

Priporočam se veleocenjenemu učiteljstvu za obilno
naročbo in se zopet zavežujem — kakor prejšnja
leta — plačati za učiteljski konvikt 5% od
izkupička, ki ga bom iztržil od p. n. učiteljstva.

Z odličnim spoštovanjem

Alojzij Korsika.

G. ČADEŽ

Mestni trg št. 14
(poleg stare g. Urbančeve trgovine)
priporoča v veliki izberi

klobuke, cilindre in čepice;

tudi raznovrstno (1) 52-3
moško perilo, kravate itd.
po zmernih cenah.

Za gg. učitelje 10% popusta!

Kot najboljšo domačo krepilo za želodec naj se na-
haja v vsakem domu vsaj ena steklenica slovečega rast-
linskega likerja (3) 3-3

„Floriana“

(sladke ali grenke kakovosti)
izdelanega edino od

Rastl. destilacije „Florian“ v Ljubljani.

Cena: Za cenejšo kakovost steklenica 1½ l K 3.—
Za dražjo kakovost „ 1 „ K 4.—
Dve steklenici se pošljeta franko.

Ustanovljeno 1842. Električna sila. Telefon 154.

BRATA EBERL

(8) 52-3 tovarna oljnatih barv, laka in firneža
v Ljubljani, Miklošičeve ulice števil. 6
nasproti hotela „Union“
priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi
njiju priznana najboljši, črni, medli

lak za šolske table.

Čevljarski učeneč

ki je zadostil šolskim zahtevam ter je lepega vedenja, pripo-
ročen od kakega g. učitelja, sprejme se v pouk. — Hrana z
vso oskrbo mu je na razpolago brezplačno pri mojstru.

Kje, izvedeti je v pisarni „Učiteljske tiskarne“. (9) 4-3